

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

ČESKÁ OBECNÁ ŠKOLA V ROŽNOVĚ V LETECH 1912-1953

Vedoucí práce: doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Autor práce: Jitka Štiková

Studijní obor: Pedagogika volného času

Forma studia: prezenční

Ročník: čtvrtý

2016

Bakalářská práce v nezkrácené podobě

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

31. března 2016

.....

Děkuji doc. ThDr. Rudolfu Svobodovi, Th.D. za cenné rady, připomínky
a metodické vedení práce.

Obsah

Obsah	4
Úvod.....	5
1. Historie obce Rožnova od jejích počátků do poloviny 20. století	7
2. Historie rožnovského školství od roku 1780 do 1. poloviny 20. století	11
2.1 Počátky rožnovského školství.....	11
2.2 Rozvoj české školy a její místo v rožnovském školství do počátku 2. světové války.....	11
2.3 Školství během 2. světové války a v době poválečné do roku 1953	14
3. Obecná škola v Rožnově v letech 1912-1918.....	15
3.1 Školní budova a její vybavenost	15
3.2 Učitelé.....	16
3.3 Žáci	18
3.4 Aktivity a činnosti.....	20
4. Obecná škola v Rožnově v letech 1919-1929.....	22
4.1 Rozšíření školní budovy a zřízení mateřské školy.....	22
4.2 Učitelé.....	24
4.3 Žáci	26
4.4 Školní a mimoškolní činnosti	27
5. Obecná škola v Rožnově v letech 1930-38.....	30
5.1 Učitelé.....	30
5.2 Žáci	32
5.3 Školní události	34
6. Obecná škola v Rožnově v letech 1939-45.....	37
6.1 Učitelé.....	37
6.2 Žáci	39
6.3 Školní život ovlivněný druhou světovou válkou	40
7. Obecná škola v Rožnově v letech 1946-53.....	43
7.1 Učitelský sbor a žáci	43
7.2 Škola a politika	44
Závěr	47
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	49
ABSTRAKT	51
ABSTRACT.....	52

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá historií české obecné školy v Rožnově. Dá se říci, že k tématu, které jsem pro bakalářskou práci zvolila, mám jistý osobní vztah. Rožnovská škola je úzce spjata s mým dětstvím, protože jsem na této škole absolvovala šestou až devátou třídu. Pamatuji si ještě starou budovu školy, postavenou v roce 1927, která byla tehdy ještě využívána pro výuku, ačkoli zároveň už k výuce sloužila i novější budova. Škola – to není jen čas strávený ve školní lavici, to jsou také všechny aktivity a mimoškolní činnosti, které škola zprostředkuje. A právě toto bylo prvním impulsem k tomu, abych se začala zabývat podrobnější historií této školy.

Cílem této práce je představit dějiny české obecné školy od jejího vzniku v roce 1912 do roku 1953. Tyto její dějiny jsou spjaty s dějinami rožnovského školství vzniklého na konci osmnáctého století.

Hlavními prameny, které mi poskytly informace k danému tématu, byly především místní kroniky. Jednalo se v první řadě o Kroniku obce Rožnov, dále pak kroniky školní. Jejich vedením byli pověřeni rožnovští učitelé. Dlouholetým kronikářem byl učitel a zároveň ředitel české obecné školy Josef Šefrna, ale tuto funkci později zastával rovněž i učitel František Šalamoun, Jindřich Moravec či Karel Hlaváč – posléze také ředitel obecné školy v Rožnově. Většina textů pocházejících ze zmiňovaných kronik byla psána průběžně, respektive v malém časovém odstupu od okamžiku, kdy se popisované události odehrály. Protože první polovina dvacátého století byla postížena změnami v režimech – pádem monarchie, vyhlášením Československa, oběma válkami, nacismem i nástupem komunismu. Proto byly i zápisy v kronikách zatíženy viditelnou autocenzurou autorů. Ne vždy se tedy člověk dokáže ubránit subjektivnímu posouzení, avšak pokud to bylo možné, při psaní této práce jsem se snažila kriticky zhodnotit historické záznamy a konfrontovat je s údaji v odborné literatuře, která mi sloužila také k upřesnění a doplnění chybějících údajů. Cenným zdrojem informací mi byla především Encyklopedie Českých Budějovic psaná řadou renomovaných historiků, Českobudějovicko II. Pravý břeh Vltavy od Daniela Kováře nebo i knihy Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Co se týče první a druhé světové války, čerpala jsem kupříkladu z publikace První světová válka a česká otázka od Roberta Kvačka, Češi, české země a Velká válka 1914-1918 od Ivana Šedivého nebo Druhá světová válka od Antonína Šnejdárka.

Tato bakalářská práce je rozdělena celkem do 7 kapitol. První kapitola nás uvádí do celkového obrazu historie obce Rožnova. Popisuje život v obci od jejího založení do poloviny 20. století. Od druhé kapitoly se již věnuji výhradně školství. V této kapitole se čtenář dozví nejdříve o počátcích rožnovského školství a následně o založení české školy. Třetí až sedmá kapitola popisuje podrobně dění na české škole v různých dějinných etapách. Tyto kapitoly jsou dále členěny do podkapitol s podobnými názvy i

obsahy, s ohledem na jiné historické zakotvení. První z nich se věnují školní budově a její vybavenosti, mluvím o zakladateli školy či materiálním zázemí. V dalších podkapitolách sleduji podrobnější optikou osudy zdejších učitelů. Podkapitoly s názvem Žáci se zaměřují na prospěch žactva, jejich docházku či dokonce zdravotní stav. Celkovou atmosféru školy v různých obdobích dokresluji popisem dalších aktivit a činností.

V mé práci jsem uplatnila přímou metodu, protože je vhodná pro zjišťování a popis dějinné skutečnosti. Dalo by se říci, že se jedná o tzv. obsahovou analýzu, kterou konkrétně využíváme k tomu, abychom lépe dokázali poznat obsah a ten následně patřičně zpracovat. V rámci vědeckého postupu jsem dále využila i komparativní neboli srovnávací metody, kdy se vychází z více materiálů a porovnává se navzájem pravdivost uvedených údajů. V této práci byla jistě nepostradatelná, protože se v mnoha případech vyžadovalo právě konfrontace s více zdroji, aby se z toho následně vyvodil konečný závěr.

1. Historie obce Rožnova od jejích počátků do poloviny 20. století

První zmínka o obci, rozkládající se poblíž soutoku řek Vltavy a Malše při hlavní silnici směrem do Lince, pochází z roku 1259. Procházela tudy důležitá obchodní cesta nazývaná též jako Linecká. Vesnice byla známá spíše pod názvem Stradonice, v němčině Strodenitz. Až ve 14. století se objevuje také pojmenování Rožnov. To se pravděpodobně váže k pánům z Rožmberka, kteří jej nejspíše založili. O dějinách obce do devatenáctého století toho není známo mnoho. V literatuře se uvádí, že vesnice patřila Rožmberkům, pak ji získal vyšebrodský klášter, poté byla zase v držení Českých Budějovic a znovu Rožmberků. Kuča mimo jiné uvádí, že název Rožnov pochází z německého slova Rosen/au, což v překladu znamená niva porostlá keři šípkových růží.¹ Je zde také možnost, že v těsné blízkosti existovala jiná starší vesnice, od které bylo převzato její pojmenování.² Jedná se však o pouhé domněnky a dohady, které nelze konečným způsobem doložit či potvrdit.

Větší rozkvět Rožnova, který je v pramenech a literatuře zaznamenán již podrobněji, nastal až ve druhé polovině devatenáctého století. Příčinou byl celkový rozvoj průmyslu v blízkých Českých Budějovicích, který nabízel pracovní uplatnění zejména pro zdejší střední a nižší vrstvy. Můžeme zmínit například: Měšťanský pivovar Samson, keramiku a tužkárnu Hardtmuth, sirkárnu A. Pollak nebo tabákovou továrnu.³ V důsledku vysokých nájmu i nedostatku bytů odcházelo mnoho občanů právě do sousedního Rožnova, který byl vhodný pro stavební místa. S přírůstkem převážně českého obyvatelstva již nebyl vesnicí pouze německou, jak tomu bývalo dříve, ale spíše obcí národnostně smíšenou. Rožnov se stal samostatnou obcí teprve v roce 1896, do té doby byl spojen s vesnicí Roudné.⁴

Svoboda v knize Jihočeské menšiny uvádí, že většina obyvatel z Rožnova se věnovala zemědělství. Autor, který byl spíše protiněmecky orientován, se konkrétně zmiňuje o jejich neschopnosti hospodařit. Přísun českého lidu do Rožnova znamenal pro tehdejší německé obyvatelstvo jistou záchranu před hospodářskou tísni a zadlužeností. Neváhali tudíž využít této příležitosti k prodeji svých pozemků na stavební místa pro příchozí Čechy. Poměr počtu českých a německých obyvatel se začal

¹ Srov. KUČA, K. Rožnov. In: *Encyklopedie Českých Budějovic* (dále jen EČB), s. 472-473. Text je stejný také v prvním vydání z roku 1998. Podotýkáme, že v této práci budeme používat druhé vydání, pouze ve výslovně uvedených případech vydání první. Texty z druhého vydání budou vždy porovnány také s on-line vydáním Encyklopedie Českých Budějovic, které bylo spuštěno v roce 2014. Pokud nebude řečeno jinak, jsou texty používané v druhém vydání totožné s on-line texty na stránkách <http://encyklopedie.c-budejovice.cz/>. Srov. KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko II. Pravý břeh Vltavy*, s. 212-213, srov. také SVOBODA, J. F. *Jihočeské menšiny*, s. 135.

² Srov. KUČA, K. *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*, s. 548.

³ Srov. EČB, s. 439-443.

⁴ Srov. KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko*, s. 213, srov. také SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, sign. B391/1, s. 3-4, srov. STRNAD, R. *Padesát let odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích*, s. 81.

měnit. V roce 1880 měl Rožnov 364 obyvatel, z toho bylo pouze 20 Čechů. O deset let později měla obec cca o jednu polovinu více obyvatel, z toho asi 240 Čechů. K výrazné změně ve složení rožnovského obyvatelstva došlo teprve začátkem 20. století, kdy v roce 1919 se počet obyvatel navýšil na 1105, z toho Čechů byla již více než polovina. Z údajů z roku 1921 vyplývá, že poměr Čechů a Němců se nadále měnil ve prospěch české národnosti. Samozřejmě tím pádem docházelo i k oslabování německého vlivu v obecních institucích.⁵

I přes to, že české obyvatelstvo bylo vřele vítáno jako potenciální kupci zmiňovaných hospodářských pozemků pro stavbu obydlí, docházelo neustále k vzájemným hádkám, rozporům, kritice a nepochopení.⁶ Typickým příkladem, kdy se Češi a Němci střetli, byla otázka stavby české školy. Toto téma ovšem rozvedu v následující kapitole.

Rožnov byl na konci devatenáctého století obcí slibně se rozvíjející, kde zároveň fungovalo bezpočet různých živností a své zastoupení zde našly převážně obchody se smíšeným zbožím, hostince, trafiky, řeznictví, pekařství, obuvnictví, sklenářství, kovářství, truhlářství, dokonce i krejčovství. Relativní soběstačnost umožňovala samozřejmě vlastní nezávislost. Styk s okolím byl udržován nejen státní silnicí, která vedla z Českých Budějovic přes Velešín až do Lince, ale také železniční tratí, která sloužila především jako prostředek pro převážení nákladů. Styk se světem byl také udržován telefonním spojením, které bylo zavedeno již roku 1912.⁷ Rožnov v této době postrádal poštu, ta zde byla otevřena teprve až roku 1954.⁸

Stejně jako na celou zemi, i na Rožnov dolehly události první světové války. V čem konkrétně, zaznamenává obecní kronika. Pisatel hovoří o jejím vzniku jako důsledku atentátu na Františka Ferdinanda d' Este, pak již popisuje přímé dopady války.⁹ Mnoho rožnovských rodin postrádalo své nejbližší, kteří byli nuceni odejít na frontu. Děti ztratily během krátké doby své otce a zůstaly jim pouze matky. Ženy se ocitly tak říkajíc „ze dne na den“ v roli samoživitelek. Pisatel v kronice popisuje negativní dopady války na mládež. Díky válce docházelo ke zhoršení školního prospěchu, k nárůstu vandalství, k větší míře vulgárnosti vůči společnosti. Příčinou této mravní otupělosti a zkaženosti mladé generace byla nepřítomnost otců, časté střídání učitelstva, špatný příklad ulice a určitě také nedostatek jídla. Kronika Rožnova dále uvádí, že během

⁵ Srov. SVOBODA, J. F. *Jihočeské menšiny*, s. 136.

⁶ Tamtéž, s. 135-136.

⁷ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 22-25, srov. KOVÁŘ, D. *Československo*, s. 214.

⁸ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, sign. B392/2, s. 273.

⁹ Problematika příčin války byla samozřejmě mnohem komplikovanější. Srov. KVAČEK, R. *První světová válka a česká otázka*, s. 10; BOROVIČKA, M.; KAŠE, J.; KUČERA, J.,P.; BĚLINA, P. *Velké dějiny země koruny české 1890-1918*, s. 557-596, WARNER, P. *První světová válka*, s. 9-10, MICHLOVÁ, M. *Byli jsme a budeme aneb česká každodennost 1914-1918*, s. 7-10, ŠEDIVÝ, I. *Za Československou republiku 1914-1918*, s. 1.

války docházelo ke kritickému nedostatku potravin a dalších životně důležitých potřeb jako je oblečení, obuv či nedostatek hygienických potřeb.¹⁰

S válkou nesouvisel pouze všudypřítomný hlad, ale také nové role, což znamenalo, že většinu mužských činností musely vykonávat ženy. Snad je nutno zmínit, že během války docházelo celkově k nárůstu prostituce a odchodem mužů na frontu i k nepříznivému vývoji v oblasti sňatečnosti a porodnosti.¹¹

Kronika zaznamenává i konec války a vznik republiky. Válka si vyžádala mnoho lidských obětí a podepsala se také na fyzickém ale i duševním zdraví všech přítomných. Dlouho očekávaný konec války nastal teprve roku 1918. Téhož roku, konkrétně 28. října 1918, došlo zároveň ke státnímu převratu a vzniku samostatné Československé republiky v čele s prezidentem Tomášem Garrigueem Masarykem. V kronice se uvádí, že v celé naší republice vypukly oslavy vítězství našeho samostatného státu.¹²

Kronika mluví ale i o těžkých poválečných časech. Po první světové válce propukla epidemie Španělské chřipky, která si vyžádala nemalé oběti na životech. Docházelo k masovému uzavírání veřejných budov, aby se zabránilo dalšímu neblahému šíření této zákeřné nemoci.¹³ Ve světě se zároveň začala projevovat hospodářská krize, která ve 30. letech 20. století neustále nabírala na své síle. Krize s sebou samozřejmě přinesla vysokou nezaměstnanost a taktéž chudobu. Je jasné, že většina občanů byla touto situací velice znepokojena. S velkou mírou nezaměstnanosti souvisí také krádeže, které představovaly kompenzaci nedostatku financí. Každým dalším rokem se krize stále prohlubovala a lidé se potýkali se stále vyšší nezaměstnaností. Tato neúnosná situace vyústila v beznaděj a zoufalství.¹⁴ Lidé se již nebáli uchýlovat se k nejrůznějším ideologiím, které nabízely lepší vyhlídky do budoucnosti, v kronice se píše, že „v Německu hoří parlament a moci domohli se nacionalisté s Hitlerem v čele.“¹⁵

Již koncem 30. let 20. století se stupňovalo násilí a neustále stoupala politická moc německých nacistů. Postupně docházelo k obsazování evropských států včetně Československé republiky. V březnu 1939 byla naše republika nazývána pouze Protektorátem Čech a Moravy. O pár měsíců později téhož roku, 1.9., napadlo Německo své polské sousedy a zároveň došlo k rozpoutání 2. světové války.¹⁶

¹⁰ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 28-33, srov. SOkA České Budějovice *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, sign. B393, s. 54, 58.

¹¹ Srov. ŠEDIVÝ, I. *Češi, české země a velká válka 1914-1918*, s. 259-269.

¹² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 36-37, srov. SOkA České Budějovice *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, sign. B393, s. 135.

¹³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 47, srov. SOkA České Budějovice *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 128.

¹⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 285-287, 351, srov. SHAW, A. *II. Světová válka den po dni*, s. 7.

¹⁵ SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 285-287, 351.

¹⁶ Srov. ŠNEJDÁREK, A. *Druhá světová válka*, s. 25, 31, srov. SHAW, A. *II. Světová válka den po dni*, s. 9, 10, srov. KOLEKTIV AUTORŮ, *Druhá světová válka, 1939-1945*, s. 11, 28, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, sign. B391/3, s. 9-10.

Co se týče prožívání éry nacismu v Rožnově, můžeme podle zápisů v kronice dojít k závěru, že tento zápis byl učiněn až v poválečném období; pisatel se totiž vyjadřuje bez obav silně antinacisticky. České obyvatelstvo se ocitlo na dlouhá léta pod nadvládou Němců. „*Vrcholného štěstí dočkali se naši bývalí němečtí rožnovští spoluobčané dne 16. března 1939, (...) kdy se stali jako příslušníci německého národa naráz státními příslušníky a říšskými občany se všemi ustanoveními na ochranu německé krve a německé cti.*“¹⁷ V kronice obce Rožnov se kronikář zmiňoval o napjaté situaci mezi Němci a Čechy. Rožnovští Němci se nebáli dávat najevo opovržení, nezájem až nenávisť vůči českému obyvatelstvu. Většina Němců žijících v Rožnově se cítila jako „pány tvorstva“. Hrdě se hlásili k německé národnosti a byli na to vesměs pyšní. Bohužel se našli i v českých řadách takoví jedinci, kteří se za každou cenu chtěli vetřít do německé přízně. Neštítili se tedy donášet a žalovat na své spoluobčany, a to s cílem co nejvíce se zalíbit Němcům. Snažili si zajistit protekci pro své další eventuální potřeby, ale bohužel se tak stalo na úkor ostatních.¹⁸

Rožnov se ocitl v rukách nacistů, kteří nastolili tvrdá protičeská opatření. Samotná správa obce již nebyla v obsazení českém, ale německém, a prakticky všechny úřady operovaly v němčině. České nápisy byly doplňovány německými, přičemž pořadí bylo nejdříve německé a až pak české. Dokonce i český hasičský sbor byl přičleněn k německému. Obec získala zcela německý charakter a nejen samotná obec, ale i celý českobudějovický okres byl prohlášen za německý.¹⁹

Další zlom, který kronika zaznamenává, je příchod komunismu. Pisatel hovoří o tom, že roku 1945 se dostala k politické moci dělnická třída, a tím byly zároveň položeny základy pro novou socialistickou Československou republiku. O tři roky později definitivně zvítězil totalitní režim v čele s Klementem Gottwaldem.²⁰

Významnou událostí pro obec Rožnov bylo rovněž jeho připojení k Českým Budějovicím na návrh národního městského výboru z roku 1951. O rok později se stává osadou Budějovic.²¹

¹⁷ SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, s. 67.

¹⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, s. 67-69.

¹⁹ Srov. tamtéž, s. 159-161.

²⁰ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 130, srov. ČORNEJ, P. *Panovníci Českých zemí*, s. 59, srov. RATAJ, J. HOUDA, P. *Československo v proměnách komunistického režimu*, s. 56.

²¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 203, srov. EČB České Budějovice, s. 472-473.

2. Historie rožnovského školství od roku 1780 do 1. poloviny 20. století

2.1 Počátky rožnovského školství

První zmínka o rožnovském školství spadá již do 18. století. V literatuře se uvádí, že v Rožnově existovala pouze německá triviální škola, která vznikla v roce 1780. V 19. století došlo na její rozšíření, kdy z původní jednotřídky se stala dvoutřídní. Stejně to bylo i na začátku 20. století, konkrétně v roce 1911 byla dokonce i trojtřídní. Původní budova školy se nacházela uprostřed návsi, ale roku 1912 byla pro nedostatečnou kapacitu zbourána a na stejném místě postavena nová patrová budova.²²

Běžné vyučování samozřejmě probíhalo v německém jazyce, a to bez většího ohledu na případnou národnostní odlišnost. Uvádí se, že teprve v roce 1915 bylo zavedeno nepovinné vyučování češtiny. Tím, jak v Rožnově neustále narůstal počet českého obyvatelstva, docházelo zároveň k oslabování německého vlivu, což se také odrazilo v německém školství. Vedle původní německé školy existovala už i česká škola, která vznikla zásluhou budějovické Matice školské (viz níže), a tak děti postupně přestávaly navštěvovat německou školu, která se tím pádem začala potýkat s nedostatkem žáků. Již ve dvacátých letech minulého století se postupně zmenšila na pouhou jednotřídku.²³

Kronika se zmiňuje o tom, že v obci Roudné byla 1. září 1914 zřízena pobočka rožnovské německé mateřské školy s tím, že by z ní v budoucnu vznikla samostatná školka a zároveň i škola. Bylo v zájmu německých občanů Roudného, aby se toto uskutečnilo dříve, než bude česká škola v Rožnově (která byla prozatím soukromá) přeměněna na veřejnou. Tím by totiž obci Roudné zanikla povinnost na tuto českou školu přispívat. K této realizaci však nakonec nedošlo. Zůstalo pouze u návrhu.²⁴

2.2 Rozvoj české školy a její místo v rožnovském školství do počátku 2. světové války

V obci, jak již bylo uvedeno, byla původně pouze německá škola, kterou navštěvovaly jak české, tak i německé děti. Z obecních i školních kronik se dozvídáme o tom, že čeští rodiče se obávali německého vlivu uskutečňovaného prostřednictvím německé školy. České děti musely být vystaveny každodennímu vlivu a působení německých učitelů, kteří předávali svým žákům nejen vědomosti, ale zároveň také své hodnoty, zvyky, tradice a neposledně i vlastní kulturu. S tímto zásadně nesouhlasili čeští občané. Snažili se prosadit názor, že přítomnost české školy v obci je nepostradatelná. Tento náhled na věc zdůvodňovali tím, že české děti nakonec splynou s národem německým a naprosto

²² Srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 141-142, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 17, srov. KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko* s. 215, srov. STRNAD, R. *Dr. A. Zátka*, s. 20. Budějovická Matice školská byla založena 15.12.1872, jako spolek určený k podpoře českobudějovického školství. STRNAD, *Dr. A. Zátka*, s. 20.

²³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 17-18, srov. KOVÁŘ, D. *Českobudějovicko*, s. 215.

²⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 18, srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 142.

ztratí smysl pro české vlastenectví a českému národu se odcizí.²⁵

Přáním českých občanů však bylo, aby jejich děti mohly navštěvovat vlastní školu. V Českých Budějovicích, tedy městě vzdáleném od Rožnova pouhé 3 km, byla řada českých škol, ty ovšem byly veřejné a umístování rožnovských dětí do těchto škol tak bylo mnohem náročnější. Rodiče tedy byli nuceni své děti dávat do místní německé školy.²⁶

K částečné změně ve prospěch Čechů přispěla Školská Matice českobudějovická, která zřídila v roce 1897 na Lineckém předměstí v Českých Budějovicích soukromou školu. České děti z nedalekého Rožnova tak už nemusely být závislé pouze na německé škole v místě bydliště, protože nově vzniklá soukromá škola jim poskytla vlastní prostory. Počet rožnovských žáků neustále narůstal, a tak na návrh Augusta Zátky²⁷, spoluzakladatele spolku Matice školská, byla podána roku 1903 žádost o zřízení české veřejné obecné školy v obci Rožnov. Rozhodlo se však nepříznivě a žádosti nebylo vyhověno. Mezitím počet českých dětí, jak uvádí kronika, dosahoval téměř stovky a zároveň se vyskytla komplikace v podobě „zveřejnění“²⁸ matiční školy na Lineckém předměstí. To znamenalo, že české děti již nemohly být pro svůj počet vždy přijímány, jak tomu bývalo dříve. Matice školská se proto rozhodla roku 1912 na své náklady zrealizovat stavbu soukromé školy. Samotné přípravy probíhaly v naprostém utajení, aby se předešlo případnému nesouhlasu. Započaté stavební práce byly doprovázeny četnými překážkami, protože stavba jako taková nesměla být veřejně prováděna. Po celou dobu byla vydávána za pouhý činžovní dům, a to z důvodu, aby nedošlo k následným námitkám a odporu zejména z německé strany.²⁹ Svoboda k tomu dodává: „*Stejně stojí za zmínku, že vlastní účel byl do poslední chvíle tak disciplinovaně utajen, že někteří z německých rolníků a to právě ti největší odpůrci zřízení české školy, konali tu docela povoznické práce, což je později dlouho hryzalo!*“³⁰

Náklady školy stále hradila Matice školská, a to do doby, než se objevil zájem o její tzv. zveřejnění. Roku 1914 byla českými občany sepsána žádost, ve které požadovali změnu týkající se jejího zřízení, tj. česká škola už neměla být soukromou, ale veřejnou. S touto změnou zásadně nesouhlasili němečtí občané. Někteří se odmítali smířit s tímto faktem a v kronice se dokonce uvádí, že docházelo k neférovému jednání, které se

²⁵ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 6, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 3.

²⁶ Srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 137, SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 6-8, SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 3.

²⁷ A. Zátka byl zvolen jako čestný občan obce Rožnov, činný v politickém dění, mimo jiné spoluzakladatel spolku školské Matice. Srov. STRNAD, *Dr. A. Zátka*, s. 5-9, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 411, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 322, 388.

²⁸ Poznámka autorky: zveřejněním se myslí přeměna statutu ze školy soukromé na veřejnou.

²⁹ Srov. STRNAD, *Dr. A. Zátka*, s. 65, srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 137-138, srov. KOVÁŘ, *Českobudějovicko*, s. 215, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 6-8, Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 3-7.

³⁰ SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 138.

navenek projevovalo propouštěním ze zaměstnání, vypovězením nájemní smlouvy nebo i následnou suspendací. Nadcházející události směřovaly ne zrovna ke zdárnému konci, protože ve stejném roce byl spáchán sarajevský atentát, který rozpoutal první světovou válku. Záležitosti týkající se české školy byly odsunuty do budoucnosti. Známo je, že veřejnou se škola stala až v roce 1919. Ještě další dva roky trvalo, než byla definitivně přijata pod státní správu.³¹

Co se týče vzájemných vztahů obou škol, můžeme se v kronice obce Rožnov dočíst, že i když mezi oběma školami panoval odstup a případné neshody, vzájemné vztahy byly vždy korektní. Snahou učitelů obou škol bylo dosáhnout určité úrovně tolerance, respektu a pochopení národnostních odlišností. Jak na škole české, tak i německé se vystřídala řada učitelů, z nichž bych zmínila Wilibalda Böhma, který se narodil roku 1875 ve Vodňanech. Byl spoluautorem školních čítanek a v roce 1916 až 1927 působil jako řídící učitel německé školy v Rožnově.³²

Výsledky školních zápisů za jednotlivá léta nám ukazují, že návštěvnost dětí české národnosti se neustále zvyšovala, což nám potvrzuje, že česká obecná škola byla oblíbená. Podle údajů uvedených jak v kronikách, tak i v knize Jihočeské menšiny, se dovídáme, že už rok po jejím otevření chodilo do místní školy 106 dětí. Obzvláště úspěšným rokem byl rok 1920/21, ve kterém dokonce dosáhl počtu 262 žáků. Dalo by se říci, že česká škola dosáhla vrcholu svého rozvoje.³³

Naproti tomu německá škola zažívala postupný úpadek. Docházelo k prudkému poklesu návštěvnosti. Podle uvedených záznamů již na přelomu roku 1919/20 do školy docházelo pouhých 81 dětí. Za povšimnutí jistě stojí rozdílnost údajů, protože zatímco v knize Jihočeské menšiny od autora J. F. Svobody je zmiňován předešlý rok 1918/19 jako období, ve kterém se ještě na německé škole učilo celkem 148 žáků, tak v obecní kronice se udává počet vyšší, který dosahoval čísla 195.³⁴ V obou zdrojích se vyskytují rozdíly co do počtu žáků německé školy. Nicméně až na světlé výjimky se většina údajů shoduje.

Německá škola se jevila ze strany českých občanů skoro jako zbytečná, zatímco česká obecná škola byla považována za důležitou a nepostradatelnou součást obce. Poměrně vysoký počet dětí dokazoval zájem o českou školu. V důsledku toho zde nastala potřeba jejího rozšíření o další učebny. Vlastní prostory již neodpovídaly dané

³¹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 10-15, 52, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 44, 51-52, srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 139-140, srov. STRNAD, *Padesát let odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích: 1884-1934*, s. 83.

³² Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 20-21, srov. KOVÁŘ, *Českobudějovicko* s. 215-216.

³³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 10, 15, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 29, 188, srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 140-141.

³⁴ Srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 140, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 18.

kapacitě. Proto byly zřízeny dvě místní pobočky a další školní třídy byly umístěny také v budově německé školy nebo dokonce v bývalém obecním chlévě. Dočasné řešení však nepřineslo požadovanou úlevu. Místní stísněné podmínky pro pravidelné vyučování byly nevyhovující. Přetrvávající problémy s nedostatkem prostoru vedly k úvahám, že je zapotřebí takové školní budovy, která by odpovídala místním poměrům. Na základě toho se rozhodlo o nutnosti realizace novostavby české školy. Předtím než byly započaty stavební práce, proběhla změna vlastníka původní mateřské školy, kterou roku 1925 převzala koupí od Sokola I v Českých Budějovicích místní tělocvičná Jednota Sokol. Novostavba byla zahájena rok po převzetí. Otevření nové školy se uskutečnilo roku 1927. Pod jednou střechou se nacházela jak obecná, tak zároveň i měšťanská škola. Další změnou v oblasti školství byla pobočka české školy v Roudném, která byla téhož roku přeměněna na samostatnou jednotřídní obecnou školu.³⁵

V českém školství během třicátých let 20. století nedošlo k žádným výrazným změnám. Na škole probíhala běžná každodenní činnost. Jednalo se relativně o klidné období.

2.3 Školství během 2. světové války a v době poválečné do roku 1953

Teprve až konec 30. let s sebou přinesl výraznější změny, a to díky 2. světové válce. V obecní kronice se uvádí, že v době německé okupace existovaly v Rožnově následující školy: Česká státní obecná škola, Česká státní měšťanská škola, Česká státní mateřská škola, Německá veřejná obecná škola, Kinderheim.³⁶

Za zmínku v tomto období stojí významná učitelská osobnost Josefa Beránka. Narodil se roku 1897 v Třeboni a působil na obecné škole v Poříčí, v Českých Budějovicích a nakonec i v Rožnově. Nevykonával pouze funkci učitele, ale také zastával úřad starosty obce. Svou aktivitu projevoval i členstvím v místní Tělocvičné jednotě Sokol. Jeho tragický konec nadešel roku 1942 během heydrichiády. Z důvodu schvalování atentátu byl zatčen a odvezen do Tábora, kde byl nacisty popraven. V současnosti je jeho pamětní deska umístěna na budově tělocvičny místního spolku Sokola v Rožnově.³⁷

S koncem 2. světové války byla v Rožnově zrušena německá mateřská i obecná škola a zavedeno povinné vyučování ruského jazyka. Po nástupu komunistů roku 1948 byla provedena změna v názvu místních škol. Obecná škola byla přejmenována na národní školu a měšťanská se začala nazývat školou střední. V roce 1953 byla pak národní škola sloučena se střední a vznikl tak nový typ školy.³⁸

³⁵ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 52, 170, 195, 233, Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 234, 239, 280, 298. srov. KOVÁŘ, *Českobudějovicko* s. 215.

³⁶ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, s. 91.

³⁷ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, s. 198-199, srov. KOVÁŘ, *Českobudějovicko* s. 215, srov. KOVÁŘ, D. *Příběhy budějovických pomníků*, s. 279.

³⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 68-69, 147.

3. Obecná škola v Rožnově v letech 1912-1918

3.1 Školní budova a její vybavenost

Klíčovým rokem pro české školství v Rožnově se stal rok 1912. Budějovický spolek Matice školská se po delším uvažování rozhodl na vlastní náklady postavit v Rožnově školní budovu. Škola měla zpočátku pouze dvě třídy, ale zato mnoho příznivců. Velkou posilou byla v prvé řadě samotná zakladatelka Matice školská, která vybavila prostory potřebným nábytkem a žákům zajistila zdarma taktéž školní učebnice a pomůcky nutné k vyučování. Změna nastala až v roce 1918, kdy byla z nedostatku financí nucena od tohoto upustit. Školní potřeby pak zajišťovala pouze nejchudším žákům, zbylí si je museli obstarat sami. Sponzorem se také stal místní odbor Národní jednoty pošumavské (dále NJP),³⁹ který daroval značnou finanční částku, jež byla později využita k uspořádání školního výletu do Rudolfova, a dále věnoval 45 cenných knih s podmínkou, že si je mohli kdykoliv na požádání vypůjčit i členové NJP. Školu rovněž podpořil i českobudějovický pivovar,⁴⁰ a to finanční částkou 100 korun českých. Z peněžitého daru pak byla zakoupena série 32 biblických obrazů, které byly následně používány při hodinách náboženství. K fungování rožnovské školy přispívali i běžní občané. Jedním z příkladů může být dar majitele papírnického závodu, který chudým žákům věnoval 150 školních sešitů a 6 složek kreslicích čtvrtků.⁴¹

Ve škole byla umístěna také knihovna, která nebyla zpočátku nějak rozsáhlá. Z údajů uvedených ve školní kronice je patrné, že jak učitelé, tak i žáci měli vlastní knihovnu. Učitelská obsahovala nejprve pouhých 6 knih, zatímco žákovská 31. Postupem času knih přibývalo a důkazem toho může být i fakt, že žákovská knihovna se už roku 1913/14 zvětšila o dalších 35 a učitelská o 13 nových publikací. V kronice se také můžeme podrobněji dočíst o vypůjčování publikací ze školní knihovny. Tak například v roce 1914/15 bylo 53 čtenářů vypůjčeno celkem 320 knih, což je v průměru 6 knížek na žáka. Kromě knihoven pro učitele a žáky existovala i knihovna pro chudé děti. Ta se rovněž rozrůstala a ve školním roce 1916/17 obsahovala 293 knih. Ze školní kroniky se dozvídáme, že na konci první světové války byly ze školní knihovny odstraněny všechny publikace, které se týkaly císařské dynastie.⁴² Tato změna patrně

³⁹ Národní jednoty pošumavské byla celozemská organizace pro posílení českého kulturního a politického vlivu zejména v oblastech Pošumaví. Mimo jiné se zabývala zakládáním a podporováním českých škol v okrese Českých Budějovic. V Českých Budějovicích byla založena roku 1884, v obci Rožnov až o 20 let později. Srov. *EČB České Budějovice*, s. 337, srov. STRNAD, *Padesát let odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích: 1884-1934*, s. 10-17.

⁴⁰ Pivovarnictví je provozováno v Českých Budějovicích od jeho založení, obecní pivovar se dříve nacházel v Široké ulici, v 1. pol. 16. stol. byl pak rozšířen do Dr. Stejskalovy ulice, vedle Rožnovské brány. Srov. *EČB České Budějovice*, s. 401-404.

⁴¹ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 6-8, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 12, 15, 131, 33, 61-62.

⁴² Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 16, 34, 97, 61, 131.

souvisela se vznikem samostatné Československé republiky.

Důležitým rokem pro české školství, který nelze nezmínit, byl rok 1914, ve kterém se dospělo k veřejnému mínění, že by bylo vhodné školu zveřejnit, tedy přeměnit status školy ze soukromého na veřejný. Nestalo se tak kvůli sarajevskému atentátu. Veškeré záležitosti, které byly spojené se zveřejněním rožnovské školy, byly v důsledku první světové války odsunuty na poslední místo. Přednost dostala spíše otázka veškeré mobilizace ozbrojených sil, posléze nedostatek potravin, oblečení a dalších potřeb nutných k přežití.⁴³

Ve školním roce 1914/15 byla budova české obecné školy zabrána ubytovací komisí pro účely vojska. Její prostory měly být vyklizeny a poskytnuty výhradně armádě, zatímco německá škola měla sloužit pouze školnímu vyučování. V české škole bylo ubytováno celkem 30 mužů a v souvislosti s nuceným uvolněním školních prostor muselo být vyučování předčasně ukončeno. O celkový stav obecné školy se staral školník Karel Březina, ale jen do té doby, než byl povolán jako většina mužů do vojenské služby. Novým správcem školní budovy se stal ředitel českobudějovické záložny Bělohávek.⁴⁴

Ke škole náležela taktéž zahrada. Během války vzrostl význam pěstování polních plodin, což je pochopitelné, protože byl všude velký nedostatek. Takže i vyučování na školní zahradě získalo nový rozměr, děti se učily, jak obdělávat půdu a pěstovat vše potřebné.⁴⁵ Slovy kronikáře byly děti „*poučovány o důležitosti pěstování polních plodin za války a za vedení správce školy byly vhodně zaměstnávány při pracích ve školní zahradce.*“⁴⁶

V kronice je také poznámka, ze které se dozvídáme, že v průběhu první světové války hrozil nedostatek uhlí. Uhlí bylo hlavním druhem topiva, jeho nouze představovala závažný problém. Tato záležitost se dotýkala i samotných škol. Některé kvůli tomu dokonce musely zrušit výuku. Rožnovská škola ale situaci díky svým dřívějším zásobám ustála a mohla zachovat běžný provoz.⁴⁷

3.2 Učitelé

Vyučování na obecné škole v Rožnově bylo zahájeno 20. 11. 1912. Ve škole se nacházely pouhé dvě třídy, které pak byly ještě rozděleny na další dvě oddělení. Výuku v první třídě měl na starosti řídící učitel Josef Šefrna, zatímco ve druhé třídě učitel Jaroslav Procházka. Ve školní kronice se píše, že Josef Šefrna byl nejen správcem obecné školy, ale také místopředsdou odboru Národní Jednoty Pošumavské. Rovněž

⁴³ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 41-46, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, s. 10-15.

⁴⁴ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 66-67, 96-97.

⁴⁵ Srov. tamtéž, s. 18, 97.

⁴⁶ Tamtéž, s. 97

⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 96-97.

byl členem tamního dramatického odboru. Dále byl jmenován Českou okresní komisí pro péči o mládež důvěrníkem pro školní rožnovský obvod. Taktéž Jaroslav Procházka byl členem NJP, předsedou a režisérem zdejšího dramatického odboru. Zároveň si rozšířil své vzdělání, které mu umožnilo vzdělávat i děti s mentálním postižením neboli děti slabomyslné.⁴⁸

Na škole mimo jiné pedagogicky působila také Marie Vančurová, která se věnovala ručním pracím. Tento předmět byl určen převážně dívkám, nikoli chlapcům.⁴⁹ Na tomto příkladu můžeme vidět jasné genderové rozdělení sociálních rolí. Každodenní povinnosti mužů a žen byly do jisté míry odlišné. S tím samozřejmě souvisela jistá sociální očekávání a cílem školního vyučování bylo vychovat z dívek a chlapců občany, kteří budou v budoucnu schopni zastávat své postavení ve společnosti.

Ze školní kroniky se dovídáme, že od roku 1915 byly ženské ruční práce vyučovány dokonce čtyřikrát v týdnu. Tento předmět tak nabýval na své důležitosti a významu. Od tohoto roku byla také nově zavedena vlastivědná nauka. V průběhu války se začaly používat nově tištěné trojdílné čítanky, které byly určeny především pro české obecné školy.⁵⁰

Do školy docházel také římskokatolický kněz Jan Klimeš z Českých Budějovic, který vyučoval hodinám náboženství. Školní rok se zahajoval bohoslužbou v některém z kostelů v Českých Budějovicích. Z toho se posléze vyvinula jistá tradice, neboť každým dalším rokem se tento ceremoniál pravidelně opakoval.⁵¹

Učitelství se nevěnoval pouze žákům. Obracel se také na rodiče, a to prostřednictvím přednášek. Jejich cílem bylo mimo jiné obeznámit širokou veřejnost s významem a dějinami obecné školy na českém jihu. Později se zabývaly nejen školou samotnou, ale i jinými tématy, jako například výchovou dětí aj.⁵²

Do školy také zavítala školní inspekce zastoupená prof. dr. Gustavem Winklerem. Prohlídka školní budovy proběhla bez sebemenších problémů. I samotné vyučování bylo hodnoceno kladně, v průběhu kontroly nenastaly žádné neobvyklé okolnosti. Školní inspektor Dr. Gustav Winkler byl roku 1913 odvolán a na jeho místo nastoupil Karel Bartuška, který zastával místo inspektora pouhý rok. Po něm nastoupil Robert Vondruška - profesor české reálné školy v Českých Budějovicích. V důsledku těchto personálních změn neproběhla roku 1913 plánovaná školní inspekce.⁵³

Důležitým mezníkem v životě rožnovských učitelů se stal rok 1914. V důsledku vyhlášení války Srbsku nastala celková mobilizace, která se dotkla i jich samotných. Z řad učitelů byl do armády jako první povolán Jaroslav Procházka. Na jeho místo byl tedy dočasně dosazen výpomocný učitel Josef Vrba. Během krátké doby však byl do

⁴⁸ Srov. tamtéž, s. 12-13, 36-37.

⁴⁹ Srov. tamtéž, s. 13.

⁵⁰ Srov. tamtéž, s. 84.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 12, 29.

⁵² Srov. tamtéž, s. 20.

⁵³ Srov. tamtéž, s. s. 17, 41.

vojenské služby povolán také Josef Šefrna. Jeho povinnosti také převzal zmiňovaný učitel Josef Vrba. Odchodem učitelů bylo nutné posílit učitelský sbor, a proto byla na školu přijata další pomocná síla, a to Marie Šejnová, která měla na starosti 1. třídu.⁵⁴

Bývalý učitel Jaroslav Procházka byl během války, roku 1915, vyznamenán bronzovou medailí za statečnost v boji. O rok později byl ale těžce zraněn a převezen do vojenské nemocnice v Táboře. Jeho zdravotní stav mu již nedovolil vrátit se do vojenské služby, a tak se začátkem školního roku 1916/17 ujal vedoucí pozice v rožnovské škole, protože dosavadní řídící učitel Josef Vrba byl poslán do školy v Olešnici. Z důvodu zdravotní dovolené Jaroslava Procházky se do vedení školy dostal také Vojtěch Pucherna. Podle školní kroniky se na škole vystřídal řada učitelů a rozsáhlé změny v učitelském obsazení se tak nedotkly jen Marie Vančurové a pátera Jana Klimeše, kteří byli na škole od samého začátku.⁵⁵

Ze školní kroniky se dovídáme, že rožnovští učitelé se aktivně zapojili do válečných půjček a přispěli na čtvrtou i pátou půjčku obnosem 1100 korun.⁵⁶

V roce 1918 se vrátil Josef Šefrna opět na své původní místo řídícího učitele, které zastával před válkou, zatímco Marie Vančurová odešla na roční zdravotní dovolenou a její předmět, ženské ruční práce, přezvala Marie Špičková. Tento rok s sebou přinesl změny nejen v učitelském sboru, ale také v učebních osnovách. Ve školní kronice se uvádí, že osnovy byly přepracované zejména z důvodu státního převratu. Důkazem toho mohou být čítanky, z kterých byly odstraněny veškeré ilustrace císaře Františka Josefa I. a zároveň články pojednávající o rakouské dynastii.⁵⁷

3.3 Žáci

Roku 1912 navštěvovalo rožnovskou školu celkem 77 dětí. Během roku přibylo dalších devět dětí, ale zároveň také školu opustilo pět žáků, a to z důvodu přestěhování, dovršením čtrnáctého roku života a úmrtím. Oblíbenost české obecné školy nadále rostla. Oproti minulému roku 1912/13 se jejich počet neustále zvyšoval. Pro srovnání - na konci školního roku 1912/13 zůstalo na škole 81 dětí, zatímco v roce 1913/14 jich bylo o 23 více. Během první světové války, konkrétně v roce 1914/15, se k zápisu dostavilo celkem 118 dětí. Tento počet však nebyl konečný. Během roku se zvýšil na 122 žáků. Zároveň však školu opustilo 9 dětí. I přes nepatrný úbytek je patrné, že od založení rožnovské obecné školy v roce 1912 se počet žáků neustále zvyšoval. V letech 1915 až 1918 nenastaly žádné velké změny. Počet dětí školou povinných se ustálil v průměru kolem sta. V kronice se uvádí, že drtivá většina žáků pocházela přímo z

⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 55-56, 71.

⁵⁵ Srov. tamtéž, s. 82-84.

⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 85, srov. JINDRA, Z. JAKUBEC, I. a kol. *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, s. 491.

⁵⁷ Srov. tamtéž, s. 123-124, 130.

Rožnova. Zbytek pak dojížděl z Roudného nebo nedaleké Plané.⁵⁸

Celkový školní prospěch žáků byl nadmíru uspokojivý až na některé výjimky, které musely ročník znova opakovat. Příčinou slabé školní docházky byly převážně rodinné nebo zdravotní důvody nebo třeba přechod z německé školy, který byl také důvodem k opakování ročníku. Školní výsledky byly celkem uspokojivé, ale začátkem první světové války došlo k prudkému zhoršení. Hlavní příčinou neúspěšného prospěchu byla napjatá válečná situace, jejímž odrazem byla nesoustředěnost při vyučování a malá snaha aktivně zapojit se do školního dění. Školní docházka oproti předešlým létům vlivem války výrazně poklesla. Ve školním roce 1913/14 měly děti nejmenší absenci v docházce, která pak vlivem válečných událostí už jen rostla. Nepřítomnost dětí ve škole byla zapříčiněna zejména rodinnými důvody nebo i závažnými nemocemi.⁵⁹

Podíváme-li se na hodnocení chování, vidíme u některých žáků sníženou známku, a to chvalitebně nebo dokonce až uspokojivě. Zaznamenány jsou i případy záškoláctví. Vysvětlení špatného chování žáků můžeme určitě hledat ve válce, která zasahovala jak do rodinného, tak i do veřejného života. Společnost se v průběhu války musela potýkat s nedostatkem, nouzí a chudobou. Život ve strachu, v neustálém stresu, hmotném nedostatku, nouzi a chudobě se odrazil ve zvýšené kriminalitě a celkovém úpadku lidské morálky.⁶⁰ Jak zaznamenává kronikář: „*Děti za války vystaveny jsou často vlivům, jež jsou sto, aby zaujaly mysl dětskou úplně, neboť není snad rodiny, která by nebyla válkou dotčena. Starostlivost matek o své drahé v poli zračí se v jejich pohledech a neklid jejich tváří mocně působí i na děti.*“⁶¹

Válka se podepisovala i na zdravotním stavu žactva. Během války se vyskytovala i závažná infekční onemocnění, která se šířila i v důsledku nedostatečné hygieny. Z dalších vážnějších onemocnění zde máme zaznamenán zápal plic, žloutenku, záškrť či spalničky, které se staly smrtelné pro jednoho žáka 1. třídy. A nelze neopomenout výskyt svrabu, úplavice a spály. Během těchto let se vyskytl mezi žáky obecné školy i případ podvýživy.⁶²

Při vyučování byl kladen důraz zejména na lásku k naší vlasti a nutnost bránit náš národ v době bojů. V dětech se také pěstovala úcta k panovnické rodině. Žáci byli také vedeni k víře, a to nejen rodiči, ale také učiteli. Pravidelně se zúčastňovali bohoslužeb v kostele. Kronika se zmiňuje o tom, že ve školním roce 1913/14 žáci rožnovské školy přijali také svátost smíření a přistoupili k prvnímu svatému přijímání. Tyto svátosti přijala většina dětí z rožnovské školy, a to dokonce dvakrát v průběhu školního roku, můžeme tedy usuzovat, že většina rodin zde na jihu Čech, byla zbožná a svou víru praktikovala.⁶³

⁵⁸ Srov. tamtéž, s. s. 12, 18, 29, 37-38, 55, 59.

⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 19, 38, 58, 88, 112.

⁶⁰ Srov. tamtéž, s. 19, 38, 59, 88, 113.

⁶¹ Tamtéž, s. 88

⁶² Srov. tamtéž, s. 18, 60, 112.

⁶³ Srov. tamtéž, s. 39, 60.

Ve škole byla mezi žáky ve školním roce 1913/14 zavedena tzv. střídanková spořitelna. Ta měla především sloužit potřebám školy i samotným žákům. Naspořené peníze pak byly ukládány na společnou vkladní knížku v českobudějovické záložně. Kronikář také uvádí přesnou částku, kterou se podařilo školní mládeži nashromáždit. V době od 15. března do 15. července 1914 činil obnos celkem 318,20 korun českých. Zatímco před válkou převažovaly výhradně vklady, za války tomu bylo přesně naopak. Uložené úspory byly vybírány. Důkazem může být záznam ve školní kronice, kde je uvedeno, že za rok bylo úhrnem vybráno 280,48 korun a vloženo pouhých 2,40 korun. Většina vybraných peněz byla pak školní mládeží věnována válečným sirotkům v českobudějovickém okrese.⁶⁴

Školní kronika mluví o tom, že ve školním roce 1912/13 byla v českobudějovickém okrese založena Okresní komise pro ochranu opuštěných a zanedbávaných dětí. Jejím důvěrníkem pro rožnovský obvod se stal nám již známý řídicí učitel Josef Šefrna.⁶⁵

3.4 Aktivita a činnosti

Na počest založení české obecné školy byla roku 1912 sloužena v kostele sirotčince Karla Boromejského v Českých Budějovicích mše svatá. Této slavnosti se zúčastnili jak spoluzakladatelé školy, tak i rožnovští občané. Touto skromnou slavností nejspíše chtěli vyjádřit své poděkování, že jejich úsilí o české školství nebylo zbytečné. Jejich snaha přinesla své ovoce. Každý další školní rok byl pak zahájen společnou bohoslužbou za přítomnosti učitelů a rodin žáků.⁶⁶ V následujících letech se konala i tzv. Matiční slavnost, jejíž účel spočíval především v získání finančního obnosu, který pak sloužil potřebám českobudějovické školské Matice. Vybrané peníze byly následně používány na podporu českých škol včetně té rožnovské. Tato akce byla pořádána každoročně, ale začátkem války došlo k jejímu útlumu. To je však jen moje domněnka, protože od roku 1914 již o ní není v kronikách žádná zmínka.⁶⁷

V kronice stojí také za povšimnutí zaznamenání společných docházek na nedělní bohoslužby, kterých se pravidelně zúčastňovaly nejen děti s jejich rodiči, ale také učitelé. Zároveň byli žáci povinni docházet ke zpovědi a ke svatému přijímání.⁶⁸ Další každoroční povinností, která se vyžadovala i od školní mládeže, byla úcta a respekt k habsburské monarchii. Ta se navenek projevovala přítomností školní mládeže na liturgii konané při příležitosti uctění památky zesnulé královny a císařovny Alžběty nebo při příležitosti oslav jmenin současného panovníka Františka Josefa I. Po jeho smrti v roce 1916 se pak oslavy týkaly jeho nástupce Karla I.⁶⁹

Ke školním létům patřily bezesporu nejen povinnosti, ale také zábava. Nejvíce se

⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 61, 39, 95.

⁶⁵ Srov. tamtéž, s. 22.

⁶⁶ Srov. tamtéž, s. 11.

⁶⁷ Srov. tamtéž, s. 21, 41.

⁶⁸ Srov. tamtéž, s. 14, 30, 73.

⁶⁹ Srov. tamtéž, s. 12, 29, 57, 72, 89-90, 115.

žáci těšili na vánoční besídku spojenou s nadílkou. Tu zajišťoval především místní odbor Národní Jednoty Pošumavské. Děti byly obdarovány převážně oblečením a obuví. Podle záznamů v kronice činil ve školním roce 1912/13 celkový náklad nadílky 514,16 korun a v roce následujícím až 760,89 korun. Začátkem války se spolek NJP potýkal s nemalými obtížemi způsobenými také odchodem mnohých členů či nuceným přerušением akcí, které představovaly také určitý zdroj financí. Z toho důvodu vznikly patričné pochybnosti, že NJP nebude schopna uspořádat vánoční nadílku jako v minulých letech. I přes tyto problémy se obavy nenaplnily. Vánoční nadílku pro školní děti zajistili šlechetní dárci a jistou částkou přispěl také českobudějovický akciový pivovar. Během válečných let došlo k výrazným změnám a nadílkám byl konec. Už jen proto, že veškeré peníze a vše ostatní, co se dalo nějakým způsobem využít, bylo posíláno do války. Teprve až po roce 1918 byly nadílky opět obnoveny.⁷⁰

V průběhu války se školní mládež také podílela na válečných sbírkách. Spolu s učiteli žáci sbírali nejrůznější barevné a olovené kovy, z kterých se následně vyrábělo střelivo. Kronikář se rovněž zmiňuje o tom, že sbírka pro válečné potřeby vynesla 210 vojenských patron a 6 kg různých kovových součástí. Do války se posílalo naprosto vše, co se dalo uplatnit a využít. V kronice je zmínka o sběru vlny, kaučuku, zlata nebo starého papíru. Jak píše kronikář: „*Tak za účasti třídních učitelů nasbírali a usušili pro vojáky v poli ostružinové listy.*“⁷¹ Krátce po válce se nadále pokračovalo ve sbírkách s cílem vybrané peníze věnovat sirotkům po padlých vojácích.⁷²

Ze školních kronik se dozvídáme nejen o vyučování, ale také o školních výletech. Jedním z takových celodenních výletů byla výprava do blízkého okolí na zříceninu Dívčí Kámen nebo Kotkův Hrádek spojená na zpáteční cestě s prohlídkou doudebského kostela. Kromě školního vyučování probíhaly během roku i různé exkurze. Jednou z nich byla návštěva českobudějovického akciového pivovaru. Pro zpestření bylo také někdy nutné školní povinnosti občas vystřídat oddechovými činnostmi jako třeba návštěva biografu nebo dětského představení v loutkovém divadle.⁷³

O tom, jak děti trávily čas mimo školu, se školní kroniky příliš nezmiňují. Přesto najdeme zajímavou kronikářovu poznámku z té doby: „*Také o prázdninách o normálně prázdných dnech (žactvo) rádo vypomáhalo při polních pracích, aby tak nepřímě působilo ve prospěch těžce zkoušené vlasti.*“⁷⁴

Tuto kapitolu ukončíme významnou událostí, již se účastnil celý národ včetně školní mládeže. V roce 1918 totiž proběhl státní převrat a došlo ke vzniku samostatné Československé republiky.⁷⁵

⁷⁰ Srov. tamtéž, s. 15, 30-32, 57-58, 131.

⁷¹ Tamtéž, s. 65

⁷² Srov. tamtéž, s. 65, 74, 96, 113, 132.

⁷³ Srov. tamtéž, s. 40, 21.

⁷⁴ Tamtéž, s. 96

⁷⁵ Srov. tamtéž, s. 20-21, 40, 96, 135.

4. Obecná škola v Rožnově v letech 1919-1929

4.1 Rozšíření školní budovy a zřízení mateřské školy

Začátkem roku 1919 bylo rozhodnuto o rozšíření české školy o třetí třídu, a to z důvodu velkého počtu dětí. Třetí třída se nacházela v budově německé školy, protože v mateřské škole už nebylo žádné místo. Téhož roku byla ale soukromá škola převzata do veřejné správy, a to pouze jako dvoutřídní. Tato změna pravděpodobně způsobila, že se Matice školská následně rozhodla prodat školní budovu tělocvičné jednotě Sokolu I z Českých Budějovic. Budova ale nadále i přes změnu vlastníka sloužila školnímu vyučování. O dva roky později 1921 byla spravována státem a ustanovena jako škola čtyřtřídní. V roce 1926 byla česká škola ještě rozšířena o pátou třídu, ale po roce byla zrušena a to v důsledku otevření měšťanské školy.⁷⁶

Dá se říci, že školní třídy byly rozptýleny v různých budovách téměř po celé obci. Prostory bývalé mateřské školy již nebyly schopny pojmout takové množství žáků a z toho důvodu bylo nutné poohlédnout se po dalších vhodných prostorách. Některé třídy se tak nacházely v německé škole či v bývalé stáji. Ta samozřejmě nebyla zrovna ideální místností pro školní vyučování, protože zde bylo vlhko a nedostatek denního světla. Jistým pokrokem bylo zavedení elektrického světla v bývalé mateřské škole, a to ve školním roce 1924/25. Žárovky byly umístěny jak v učebnách, tak na chodbě. Samotná budova roku 1925 opět změnila majitele. Jejím vlastníkem se nově stala místní rožnovská tělocvičná jednota Sokol.⁷⁷

Mluvíme-li o škole, nemůžeme opominout její materiální vybavenost. O té máme ve školních kronikách mnohé záznamy. Nezbytnou součástí školy byla zajisté školní knihovna, ze které si žáci mohli bezplatně půjčovat nejen zábavnou literaturu, ale také samotné učebnice, tedy slabikáře, čítanky, mluvnice a početnice. Žáci měli také možnost předplacení časopisů. Tato nabídka byla pro mládež jistým zpestřením, protože na rozdíl od knih přinášely časopisy aktuální informace. Některé výtisky časopisů byly dokonce ukládány do žákovské knihovny pro případ zapůjčení chudým dětem, které by jinak neměly možnost si je samy zaplatit. Z časopisů si žáci mohli předplatit *Mládí*, *Mladý Svět*, *Vůdce dorostu*, *Vzkříšení*, *Radost* nebo *Naše Praha*.⁷⁸

K celkové vybavenosti školní budovy přispěli, stejně jako v letech minulých, též sponzoři a dárci. Po roce 1921 přispívalo i ministerstvo školství a národní osvěty spolu s inspektorátem státních národních škol v Českých Budějovicích. Za zmínku určitě stojí i cenný dar od učitele Josefa Beránka, který škole věnoval kompletní sbírku nerostů.

⁷⁶ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 126, 160, 174, 198, 313, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 79, srov. SVOBODA, *Jihočeské menšiny*, s. 141, srov. STRNAD, *Padesát let odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích: 1884-1934*, s. 45.

⁷⁷ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 126, 164, 174, 229, 248, 280.

⁷⁸ Srov. tamtéž, s. 168, 213, 231, 251, 292, 310.

Zemský správní výbor obstaral do učeben školní tabule a školní lavice. Dlouholetým sponzorem, který si zaslouží naši pozornost, byla Národní Jednota Pošumavská, která věnovala značnou finanční částku na školní pomůcky. Dalším příkladem může být dar majitele speditérské firmy v podobě školních per. O celkový stav školní budovy se staral nám již známý školník Karel Březina. K budově náležela rovněž zahrada, která sloužila nejen potřebám žáků, ale i široké veřejnosti.⁷⁹

Z předchozích řádků lze snadno vyvodit, že rožnovská škola byla co do vybavenosti více než solidní. Potýkala se však s jinými problémy, které spočívaly zejména v omezeném prostoru, který měla k dispozici. Potíže s umístěním tříd byly čím dál naléhavější, a tak se začalo uvažovat o stavbě nové budovy české školy. První návrhy a plány pro stavbu nové české školy byly projednávány roku 1925 a téhož roku bylo také určeno vhodné stavební místo. Nic již nebránilo tomu, aby se začalo se stavebními pracemi, které byly zahájeny 9. února 1926. Budova nové školy byla zadána Jihočeskému stavebnímu, výrobnímu a podnikatelskému družstvu z Českých Budějovic. V kronice se uvádí, že kromě družstva se na stavbě podílelo i mnoho dalších firem jako pokrývačské, sklenářské, malířské, truhlářské, zámečnické, klempířské, natěračské, čalounické aj. Většina těchto firem pocházela přímo z Rožnova nebo blízkého okolí. Zastavená plocha činila 640,89 metrů čtverečních a venkovní plášť 1800 metrů čtverečních.⁸⁰ V kronice najdeme toto přání: „*Kéž nový školní stánek náš (...) zůstane na věčné časy daleko svítícím majákem pokroku a osvěty, nevysychajícím zdrojem radostné práce, svorné lásky a pramenem zdravého nadšení i vlastenectví pro dobu přítomnou a věky budoucí!!!*“⁸¹

V novostavbě rožnovské školy se nacházela nejen obecná, ale také měšťanská škola, která byla otevřena už 1. září 1927. Většina školních tříd se nacházela již v nové budově, ale přesto byly ponechány původní prostory v německé škole, které i nadále sloužily k vyučování. Na hodiny tělocviku se pak docházelo do bývalé matiční školy neboli už do Sokolovny. Vnitřní zařízení nové školy a veškeré školní potřeby byly pořízeny zejména pomocí ministerstva školství a národní osvěty spolu s inspektorátem státních národních škol v Českých Budějovicích. Ministerstvo školství a národní osvěty na základě žádosti Národní Jednoty Pošumavské schválilo pojmenování nové školy podle Dr. Augusta Zátky, který se jako první zasloužil o české školství v Rožnově (viz pozn. pod čarou č. 26).⁸²

⁷⁹ Srov. tamtéž, s. 133, 169-170, 195-196, 220-221.

⁸⁰ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 281, 298, 313-316, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 195-198.

⁸¹ SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 332.

⁸² Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 318, 333, 339, 342, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 233-234, 259, srov. KOVÁŘ, *Českobudějovicko*, s. 215, srov. STRNAD, *Padesát let odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích: 1884-1934*, s. 45.

V obci byla 1. září 1927 zřízena Ústřední Maticí Školskou v Praze mateřská škola, dříve nazývaná též jako opatrovna. O rok později se stala součástí obecné školy a jejím správcem byl řídící učitel Josef Šefrna. Mateřská škola a byt pěstounky Jindřišky Batulkové i její pomocnice Marií Křížovou se nacházely v sokolovně.⁸³

Další změna ve školství se dotýkala německé jednotřídní expozitury v Roudném, která byla již v roce 1924 zrušena pro nedostatek dětí. Nicméně o dva roky později vznikla v této obci celoroční, jednotřídní rožnovská pobočka české obecné školy a 1. srpna 1927 došlo dokonce k jejímu osamostatnění.⁸⁴

4.2 Učitelé

V rožnovské obecné škole se vystřídala řada učitelů. Z nich bych nejdříve jmenovala řídícího učitele Josefa Šefrna, který na škole vyučoval německý jazyk. Zároveň zastával funkci místopředsedy a tiskového referenta NJP. Angažoval se také jako kronikář obce a také v různých sbírkách ve prospěch osiřelých dětí. Rovněž byl jmenován místním obecním zastupitelstvem jako čestný občan Rožnova. Kromě Josefa Šefrny na škole působil Antonín Slavík, který byl také učitelem němčiny a jako zkušený fotograf pořizoval při různých školních akcích fotografie. Stejně tak dobře zastával funkci knihovníka v obecné knihovně a v neposlední řadě byl i náměstkem okrskového vzdělavatele Sokol. Do školy nastoupili taktéž Karel Hlaváč a Josef Beránek, kteří měli společnou zálibu v loutkovém divadle pro děti a oba byli současně také členy NJP. Jaroslav Procházka, který dříve již na obecné škole vyučoval, přestoupil začátkem školního roku 1919/20 do pomocné školy pro „slabomyslné děti“ v Českých Budějovicích. Kromě zmíněných učitelů působili na škole též Břetislav Jindra, Marie Zikmundová, Vojtěch Vančura, Pavla Strnadová, Marie Špičková či Marie Jandová a jiní.⁸⁵

Na škole nechyběla ani výuka náboženství, která byla vedena z počátku pouze katolickými kněžími, kteří do školy dojížděli z blízkého okolí, zejména z Českých Budějovic. Hodiny katechismu nadále vedl římskokatolický páter Jan Klimeš a jeho pomocník Vojtěch Holý, který se ale v prosinci roku 1921 rozhodl vzdát se kněžství a vstoupil do státní služby. Jeho nástupcem se stal Dr. František Vondruška. Dalšími katechety, kteří se podíleli na výuce náboženství, byl Josef Novotný, Javorský či páter Jan Hlavsa. Roku 1921 bylo rovněž povoleno ministerstvem školství a národní osvěty vyučování československému husitskému a o čtyři roky později českobratrskému

⁸³ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 317-318, 333-334, 343, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 235, 256, srov. STRNAD, *Padesát let odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích: 1884-1934*, s. 45.

⁸⁴ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 263, 307, 313, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 193.

⁸⁵ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 159-161, 196-197, 223, 268, 290, 357-358.

evangelickému náboženství.⁸⁶

Vzdělávání nebyli pouze žáci, ale i samotní učitelé, kteří navštěvovali nejrůznější kurzy. Prostřednictvím těchto nabídek si rozšiřovali nejen vědomosti, ale také své dovednosti a schopnosti. Ve školní kronice se uvádí například kurz ručních prací nebo i kurz tělesné výchovy, kterého se zúčastnili z učitelského sboru Břetislav Jindra, Josef Beránek, Karel Hlaváč, Antonín Slavík a řídící učitel Josef Šefrna. Další příležitostí byl kuchařsko-hospodyňský kurz, který byl přístupný nejen kantorům, ale též širší veřejnosti. Ukázky kulinářského umění byly zároveň spojeny s užitečnými a poučnými přednáškami.⁸⁷

Školní osnovy a veškeré učivo bylo po státním převratu upraveno a změněno. Z učebních textů naprosto vymizely všechny informace, které měly co do činění s habsburskou monarchií. Od roku 1918 byl na školách kladen důraz především na vlasteneckou výchovu, která již nebyla zaměřena na císařskou dynastii, jak to bývalo běžné dříve, nýbrž už na samostatnou Československou republiku a jejího prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka.⁸⁸ Ze záznamů je patrné, že změna nenastala pouze ve státním zřízení, ale měla se vtělit i do názorů a postojů všech občanů nového státu. Jak píše kronikář: „*Za týmž účelem použito každé příležitosti ve škole i mimo ni, aby školní mládež přiměřeným způsobem poučována vedena byla nejvěrnější oddanosti a lásce k osvobozené své vlasti, k národu č. slovenskému a spojeneckým národům, ku vděčnosti a úctě ku všem našim osvoboditelům a ochráncům.*“⁸⁹

Považuji za důležité zmínit i nové učební předměty, které byly na rožnovské škole zavedeny začátkem školního roku 1923/1924. Jednalo se o občanskou nauku a výchovu, výchovné ruční práce pro chlapce a ženskou nauku o domácím hospodářství pro dívky. Podle údajů ve školní kronice byla učební látka vždy důkladně probrána. Jedinou výjimkou se stal školní rok 1928/29, kdy jih republiky sužovaly velmi silné mrazy, a proto musela být částečně omezena i školní výuka.⁹⁰

Ke škole bezesporu patří školní inspekce, která každoročně zavítala na úřední prohlídku i do rožnovské školy. Podle školní kroniky byl inspektor vždy nadmíru potěšen. Svou spokojenost projevil nejen nad celkovým stavem školy, ale také nad žáky a jejich učiteli. V rámci pravidelných měsíčních porad učitelé společně dospěli k názoru, že by bylo vhodné založit školní fond, který by sloužil potřebám školy. Díky tomu pak mohly být pořizovány různé účelné školní potřeby, které by jinak těžko získávali.⁹¹

⁸⁶ Srov. tamtéž, s. 160-162, 210-211, 248, 268-269, 334.

⁸⁷ Srov. tamtéž, s. 253-254, 259.

⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 130, 167, 191.

⁸⁹ Tamtéž, s. 130

⁹⁰ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 252, 351, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 105-106, 265-267.

⁹¹ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 145, 173, 177, 201, 221, 258, 279.

4.3 Žáci

Údaje ze školní kroniky po roce 1918 svědčí o prudkém nárůstu žáků české obecné školy. Zatímco před válkou i během ní se jejich počet pohyboval v průměru kolem sta, tak po válce jich bylo více než dvě stě. Pro srovnání - v roce 1918 docházelo do české školy 135 dětí, v roce 1919 jich už bylo přesně o stovku více. Příčinou vyšší návštěvnosti byl zajisté i přechod českých dětí, dosud navštěvujících německou školu, do české. Po státním převratu a vzniku samostatné Československé republiky došlo zároveň ještě více k oslabení německého školství. Nicméně období 1924-1928 bylo opět spíše slabší, počty žáků už nedosahovaly tak závratných čísel, jak tomu bývalo například v letech 1919-1923.⁹²

Válka po sobě zanechala hladomor, epidemie a všeobecný úpadek. Její následky jsou zřejmé i na školní mládeži. Školní docházka byla nadále slabá, a protože s docházkou úzce souvisí prospěch, tak se učitelský sbor přiklonil k názoru, že by bylo nejvhodnější udělovat rodičům za nedbalou účast jejich dětí peněžité pokuty. Užití tohoto donucovacího prostředku mělo jediný cíl, a to snížit rekordní absence žáků při vyučování. Teprve rok 1927/28 je v kronice zaznamenán jako rok dostatečné prezence žáků a plné spokojenosti tamních kantorů. Další roky se pak nesly ve stejném duchu, což znamená, že školní docházka se již jevila přijatelnou a dostačující. Kronikář se také zmiňuje o některých dětech, jejichž školní klasifikace nebyla ovlivněna pouze absencí, ale rovněž jejich zpomaleným myšlením: „*Vedle vzpomenutých závad odůvodňujících prospěch a tudíž i postup žactva bylo i v letošním roce dosti značné procento dítek duševně úchylných.*“⁹³ Nazváno dnešní terminologií, mluvili bychom o různých stupních mentální retardace. Nazváno mluvou tehdejší doby, kronikář hovoří o dětech slabomyslných, tupých, těžce nemocných.⁹⁴

Kromě toho najdeme v kronice i znepokojení nad chováním svých svěřenců, které se během války ale i po ní nadále vyznačovalo hrubostí a vulgárností. Z tabulek uvedených v kronice jednoznačně vyplývá, že většina dětí nadále bydlela přímo v Rožnově, další pak dojížděly z blízkého okolí, a to především z Roudného, Plané, Štechrova Mlýna, Litvínovic a dokonce i z Českých Budějovic.⁹⁵

Válka měla neblahý dopad i na lidské zdraví. Už v roce 1918 zachvátila celou republiku epidemie Španělské chřipky a další vlna nastala na přelomu roku 1921/22. Nemoc se šířila nebezpečně rychle a docházelo k masovému uzavírání veřejných budov včetně samotných škol. U žáků rožnovské školy, byť i mezi nimi bylo velké procento nemocných, nebyl zaznamenán žádný případ úmrtí. Z učitelského sboru byla nakažena

⁹² Srov. tamtéž, s. 158, 122, 188, 209, 228, 248, 289, 307, 332, 347, 363.

⁹³ Tamtéž, s. 233

⁹⁴ Srov. tamtéž, s. 233

⁹⁵ Srov. tamtéž, s. 128-129, 165-166, 169, 189, 191-192, 211, 213, 217, 230-233, 249-250, 270, 291, 310-312, 335, 337, 349, 364.

učitelka Marie Šejnová i řídící učitel Josef Šefrna, který se s nemocí potýkal dokonce dvakrát. Podle záznamů z obecní kroniky zemřelo v Rožnově celkem pět osob a v Českých Budějovicích nebylo snad rodiny, která by s ní neměla co do činění. Dočteme se, že v Budějovicích během dne zemřelo dokonce až na padesát osob. Mezi dalšími závažnými nemocemi, které se vyskytovaly, mohu zmínit tuberkulózu, černý kašel, zánět ledvin a plic, záškrt či další případy podvýživy. Kromě toho byla ve školním roce 1919/20 učitelským sborem přijata nabídka od pražské městské pojišťovny k pojištění rožnovských žáků proti tělesným úrazům.⁹⁶

Kronikář zaznamenává změny i v oblasti náboženské. Všimněme si, že od založení české obecné školy až do roku 1918 byla vždy v kronikách zmínka pouze o římskokatolickém náboženství. Teprve až po vzniku Československé republiky se dostávají do popředí kromě římskokatolické i jiné církve, a to konkrétně Československá husitská a Českobratrská evangelická. Tato změna byla možná i v důsledku rozpadu Rakouska-Uherska a zániku Habsburské monarchie, protože právě Habsburkové se vyznačovali silným katolickým vyznáním, které se snažili všude prosazovat. Ačkoliv římskokatolická církev nadále neztrácela na své přízni, je z kronik patrné, že po státním převratu se i mezi žáky rožnovské školy našli takoví, kteří se hlásili k výše zmiňovaným církvím a dokonce je uveden i nepatrný počet těch, kteří byli bez vyznání.⁹⁷

4.4 Školní a mimoškolní činnosti

Z kroniky máme možnost vyčíst, že již začátkem ledna 1919 byla v městě Paříži za přítomnosti amerického prezidenta Wilsona zahájena světová mírová konference. Za naši republiku byl vyslán Dr. Kramář s Dr. Edvardem Benešem. O dva měsíce později téhož roku ministerstvo financí nařídilo finanční reformu, která se týkala okolkování měny Rakousko-Uherské banky. Tato záležitost byla v Rožnově úředně stanovena na 2. březen a byla vykonána pod dohledem předsedy správní komise ve spolupráci řídícího učitele Josefa Šefrny. V kronice se uvádí, že v obci Rožnov bylo celkem přijato 5.311 bankovek v hodnotě 232.710 korun. Pouze okolkované bankovky měly pak nadále právo oběhu v Československé republice.⁹⁸

Další nemalé obtíže s penězi více či méně souvisí, a to proto, že po válce zůstalo samozřejmě mnoho neúplných rodin. A právě tato neúnosná, složitá životní situace vyžadovala od ostatních podporu a solidarit. Žáci rožnovské školy proto uspořádali ve prospěch sirotků a vdov i několikrát do roka finanční sbírky, které představovaly

⁹⁶ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 128, 167, 190, 211, 335, 350, srov. SOKA, České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 47.

⁹⁷ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 169, 192, 213, 232, 251, 273, 294, 312, 337, 353, 367.

⁹⁸ Srov. tamtéž, s. 146.

tolik nutnou posilu. Ze školní kroniky se taktéž dovídáme, že v průběhu školních let se vybíralo na vánoční besídky, oslavy narozenin prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka, Československý červený kříž, zemskou komisi pro ochranu dětí, okresní komitét československé péče o dítě aj.⁹⁹

Kromě finanční pomoci probíhala i rozsáhlá akce místního komitétu Československé péče o dítě, jehož prostřednictvím byla dětem a kojícím matkám poskytována strava zcela zdarma. Jednalo se konkrétně o vydatné porce polévek a kakaa. Tamní obyvatelé byli rovněž bezplatně poděleni potravinami, a to zejména těstovinami, moukou a kroupami. Do humanitární pomoci se zapojil i okresní komitét Československé péče o dítě a Národní Jednota Pošumavská s cílem chudé děti obdarovat potřebnou a tolik nutnou obuví či oblečením. Dětem se dostalo svetrů, triček, několik párů bot, punčoch, souprav obleků, rukavic, zimníků, pláštěnek aj. Naprosto osiřelých dětí se pak ujaly, na žádost okresní péče o mládež v Českých Budějovicích, některé z rožnovských rodin. S cílem omezit co nejvíce nemocí přispěl jistým způsobem i Československý červený kříž svými bezplatnými přednáškami o dětských nakažlivých nemocech a dětské životosprávě. Kronikář se mimo jiné zmiňuje také o podpoře pro dlouhodobě nezaměstnané a jejich děti, která dosahovala logicky největší intenzity během vánočních svátků.¹⁰⁰

Život rožnovských občanů provázely nejen starosti poválečné doby, ale též nejrůznější oslavy. Jednou takovou, o které se dovídáme z kronik, je zasazení tří lipových stromů pojmenovaných po Masarykovi, Wilsonovi a československé školské Matici na důkaz dosažení svobody a samostatnosti československého národa. Kronikář taktéž zdůrazňoval jejich důležitost v rámci historie a vlastenectví, neboť právě ony měly znázorňovat svobodu, rovnost a bratrství. V souvislosti s tím se 28. října pravidelně konaly slavnosti a každoročně si všichni tento památný den připomínali. Důvodů k oslavám bylo jistě mnohem více. V kronice jsou uvedeny například narozeniny prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka, uctění památky Mistra Jana Husa a Jana Žižky z Trocnova, připomenutí si významné osobnosti z našich dějin Jana Amose Komenského a jeho celoživotní práce, nelze nezmínit Den matek či první máj, o jehož významu byl, především žákům, podán učitelský výklad. Neméně důležitá byla pro rožnovské občany jubilejní oslava dvacetiletého trvání místního odboru NJP v roce 1924 nebo založení českého sboru dobrovolných hasičů o rok později.¹⁰¹

Školní život byl stejně tak bohatý jako ten obecní. Vzdělávání žáků neprobíhalo

⁹⁹ Srov. tamtéž, s. 132, 176, 194, 256, 276.

¹⁰⁰ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 131-132, 175-176, 194, 214-215, 235-236, 256-257, 299, srov. SokA, České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 57-59.

¹⁰¹ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 148-149, 170-171, 193-194, 213-214, 233, 234, 254-255, 275-276, 281, 283, 296-297, 320, 338, srov. SokA, České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 54-55.

pouze ve školních lavicích, ale také formou různých exkurzí, které byly pro všechny povinné. Jako v letech minulých, tak i tentokrát nechybělo kulturní vyžití v podobě vánočních besídek spojených s nadílkou, nejrůznějších koncertů, loutkových i divadelních představení, návštěva kina či školních výstav, na kterých vystavovali žáci své zdařilé ruční výrobky. Každým rokem učitelé podnikali společně s žáky školní výlety. Většina z nich byla do nejbližšího okolí. Nebylo snad třídy, která nenavštívila rozhlednu na Kleti, zříceninu Dívčí Kámen, rodiště bojovníka Žižky nebo Čertovu stěnu. Velmi zdařilý byl i výlet do hlavního města Prahy, který si žáci natolik oblíbili, že si ho i několikrát zopakovali. Změnou a určitým zpestřením bylo představení v cirkuse, jehož součástí byla také návštěva zvěřince, při které byla žákům představena názorná ukázka krmení exotických zvířat.¹⁰²

Jak lze vyvodit z předchozích řádků, školní povinnosti byly dostatečně vyváženy oddechovými činnostmi, které žákům nabízely jistou formu odpočinku od stereotypního učení se ve škole. Ve školní kronice jsou záznamy pouze ze školních událostí, mimoškolní život žáků už zde bohužel popsán není.

¹⁰² Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 152, 172, 177, 194-196, 207, 214-217, 234-235, 245, 255-256, 277-279, 297-298, 318-321, 357.

5. Obecná škola v Rožnově v letech 1930-38

Dříve než se budeme věnovat pedagogickému sboru a žactvu, pojednáme několik slov o podporovatelích školy v těchto letech. Škola by nemohla fungovat bez tolik důležitých financí, které získávala především od ministerstva školství a národní osvěty spolu s inspektorátem státních národních škol v Českých Budějovicích, který navíc každoročně určoval školní dotace. Ty se pohybovaly v rozmezí od 1500 do 3500 korun a byly používány výhradně na opravu a zakoupení nových školních pomůcek. Školu podporovali i stálí příznivci, mezi které nadále patřil místní odbor Národní jednoty Pošumavské a nově se připojila i českobudějovická záložna, která žáky podarovala vkladními knížkami se základním vkladem po deseti korunách. Jiným dobrodincem byla Šumavská župa klubů československých turistů, která rovněž přispěla finanční částkou. Dále se připojila i redakce časopisu „Slovíčko“ v Praze nebo zemský úřad co by správce budov. Neméně významným podporovatelem byl obecní úřad či dobře situované rodiny.¹⁰³

5.1 Učitelé

Personální obsazení učitelského sboru prošlo od založení české obecné školy mnohými dalšími změnami. Během osmi let působilo na rožnovské škole skutečně mnoho kantorů. Důvody této fluktuace byly různé. Převážně se jednalo o vážné onemocnění, změnu bydliště, dobrovolnou výpověď, nařízení Ministerstva školství a národní osvěty (MŠANO) o změně působnosti na jiné škole, odchod do penze nebo na zahraniční cestu. Za příklad posledně zmíněného nám může sloužit učitel Karel Hlaváč, který v roce 1931 uskutečnil odjezd do ciziny, konkrétně do Bulharska. Na vlastní žádost byl na dva roky ustanoven správcem krajských národních československých škol v Sofii. Na jeho dosavadní místo byl dočasně ustanoven absolvent státního učitelského ústavu v Plzni Václav Kraus. Školní kronika taktéž pojednává o tzv. pomocných učitelích, kteří rovněž působili prozatímně na české škole. Mezi ně patřil výpomocný učitel Josef Mentlík, Bohuslav Homolka, Vlastimila Votrubová či Milada Ledvinková aj. Nakonec je nutné se zmínit i o tom, že v důsledku státních událostí z roku 1938 byla většina českých učitelů odvolána z blízkého pohraničí a ustanovena na jiných školách včetně té rožnovské. Příčinou takového rozhodnutí byla Mnichovská dohoda, jejíž součástí bylo přenechání pohraničního území obývaného zejména německým obyvatelstvem, později nazývaného Sudety, Německu.¹⁰⁴

¹⁰³ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 382-383, 395-396, 417-418, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 12-13, 29-30, 55-56, 69-70, 82.

¹⁰⁴ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 376, 390, 406, Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, sign. B393, s. 4, 46, 70, 90-91.

Rožnovští učitelé, byť jejich působnost na škole byla poměrně nestálá, se vždy řídili předepsanými učebními osnovami a veškerou učební látku s žáky pečlivě probrali i procvičili. Usuzuji tak z toho, že ve školních kronikách se během této doby nevyskytl žádný písemný záznam, který by nasvědčoval o opaku. Pokaždé bylo uvedeno bezproblémové plnění daných nároků. Součástí osnov byly též povinné, účelové a naučné vycházky, o kterých se dozvídáme právě ze zmiňovaných kronik. Jedna z vycházek byla např. do kina Kotvy v Českých Budějovicích na promítání poučného filmu „Zem spieva“. Zásadní změna v rámci vyučování nastala ve školním roce 1933/34 z rozhodnutí MŠANO v zavedení jednotných tvarů latinského psacího písma na národních školách. Na nižších stupních bylo pak užíváno jak malé, tak i velké abecedy včetně arabských číslic v nově předepsaných tvarech.¹⁰⁵

Učitelé se kromě vyučování i nadále věnovali nejrůznějším kurzům. V souvislosti s tím se konala i pravidelná školení pro měšťanské školy při státním československém učitelském ústavu v Českých Budějovicích, kterých se zúčastnil učitel Václav Kraus společně s kolegyní Vlastimilou Votrubovou. Dalším neméně zajímavým byl praktický ošetrovatelský výcvik v českobudějovické nemocnici nebo tělovýchovná nauka pořádaná Jednotou státních učitelů menšinových národních škol pro třídní učitele. Kronikář zaznamenal i jiné aktivity, jako třeba loutkářský kurz pořádaný Sokolskou župou, na kterém byli přítomni Karel Hlaváč s učitelkou mateřské školy, Miladou Křížovou. Kurzů bylo jistě mnoho, ale protože většina probíhala během soboty, která dříve byla běžným pracovním dnem, ministerstvo školství a národní osvěty v roce 1931 schválilo návrh inspektorátu státních škol, aby volno, které bylo původně ve čtvrtek, bylo přeneseno na sobotu.¹⁰⁶

I během těchto let mohli být učitelé na svoji práci vesměs pyšní, protože Emil Drobil, jakožto obvodový inspektor menšinových národních škol v Českých Budějovicích, nezjistil žádné nedostatky během úředních prohlídek. Vše se jevílo v naprostém pořádku. Na škole probíhaly samozřejmě kromě oficiálních školních inspekcí také hospitace, kterých se účastnili především praktikanti či absolventi vzdělávacího ústavu pro učitele. Problém se objevil až na přelomu let 1931/32, kdy rožnovskou školu navštívil Dr. Müller z ministerstva školství a národní osvěty. Po celkové prohlídce obecné i měšťanské školy bylo jeho vyjádření značně znepokojivé, neboť shledal umístění učeben jako nedostatečné a nevyhovující. Ostatní pomocné místnosti měly rovněž stejné hodnocení. Inspektor Drobil v roce 1937/38 odešel a byl nahrazen Josefem Karlem, který byl předtím ředitelem státní školy měšťanské v Chomutově.¹⁰⁷

¹⁰⁵ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 377, 379, 381, 392, 394, 408, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 7, 8, 24, 48, 64.

¹⁰⁶ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 395, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 41, 54, 84.

¹⁰⁷ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 382, 398, 417,

5.2 Žáci

Během třicátých let se nevyskytly žádné výkyvy co do počtu žáků rožnovské obecné školy, jejich počet se ustálil v průměru kolem 180. Škola, která měla do této doby čtyři postupné třídy, se v roce 1930 z rozhodnutí Ministerstva školství a národní osvěty rozšířila o další, a to pátý ročník. V tom samém roce byla z rozhodnutí MŠANO zřízena při třetí třídě české obecné školy prozatímní pobočka, a to pouze pro školní rok 1930/31. O rok později vznikla další dočasná pobočka pro čtvrtou třídu. Obě se nacházely v soukromých domech v obci Rožnov. Zbylé školní třídy byly situovány v nové školní budově, ale k vyučování žáků také nadále sloužily některé učebny německé školy.¹⁰⁸

V poválečných letech byla školní docházka včetně klasifikace výrazně slabá a nedostačující, což se nedá říci o třicátých letech, kdy tomu bylo právě naopak. Podle záznamů ze školních kronik byla návštěvnost školy i hodnocení žáků naopak vynikající. Ze strany učitelů tedy nebylo třeba zásahů a upozorňování na nedbalost nebo nedostatečný prospěch. Nelze nezmínit, že jistého zlepšení se dočkalo i chování samotných žáků. Tolik časté hrubiánství, které bylo typické zejména pro válečné období, úplně vymizelo. Samozřejmě se vždy našly mezi mládeží výjimky, ale už se nejednalo o tak hojný počet, jak tomu bývalo během první světové války.¹⁰⁹

Zlepšení bylo viditelné i v rámci zdravotních preventivních prohlídek, které prováděl přímo ve třídách školní lékař Dr. Ignát Popper. Nicméně ve školním roce 1932/33 nastala i méně obvyklá situace, kdy v důsledku nevyplacení mzdy byl nucen svá lékařská vyšetření na určitou dobu pozastavit. Kromě běžných kontrol probíhalo i pravidelné očkování respektive přeočkování, a to především proti neštovicím a záškrtu. Žáky trápila i jiná onemocnění. Jednalo se zvláště o spálu, příušnice, spalničky nebo dokonce i černý kašel. I přes to, že se jednalo o vážné choroby, naštěstí nikdy nedosáhly stavu epidemie. V kronice se ale můžeme také dočíst o ojedinělém případě posunčiny neboli epilepsie, která je také známá jako Tanec svatého Víta. Ve školním roce 1937/38 byla zjištěna u pěti žáků tzv. struma neboli vole. Onemocnění štítné žlázy bylo zapříčiněno pravděpodobně nedostatkem jódu. Zdravotní stav byl ovlivněn i fyzickými úrazy, kterých nebylo zrovna nejméně. Některé z nich byly dokonce i smrtelné. Ve školních kronikách jsou zaznamenány případy, které se mnohdy týkaly neopatrnosti v

srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 11, 28, 33, 54, 62, 68, 81-82.

¹⁰⁸ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 375-376, 389, 399, 406, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 3, 21, 45, 61, 71, 89.

¹⁰⁹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 378, 380, 391, 393, 407, 413, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 4, 7, 23-24, 47, 49, 63-64, 76-77, 92-93.

silničním provozu.¹¹⁰

V předchozí kapitole jsem popisovala, že učitel Karel Hlaváč přijal nabídku správce na krajských československých školách v Sofii. V této souvislosti je třeba připomenout, že jeho zásluhou získala rožnovská škola kontakty i v zahraničí. Obě školy mezi sebou navázaly přátelský vztah, který byl zřejmý už z dětské korespondence. Dozvídáme se, že psaní dopisů se zúčastnily především čtvrté a páté třídy. Vzájemné dopisování bylo provázáno dětským nadšením a radostí, že mohli i přes vzdálenost najít nové přátele. Jak uvádí kronikář: „*Dopisy byly často velmi zajímavé i dojemně stylizované.*“¹¹¹

Angažovanost žáků se projevila i mimo vyučování. Se svolením MŠANO byl Jednotou státních učitelů menšinových škol uspořádán kurz zpěvu pro žáky I., II., III. a V. třídy. Cílem bylo zdokonalit se v základních technikách zpěvu, obzvláště v intonaci.¹¹²

I tentokrát musím zmínit náboženské vyznání; kromě již výše zmiňovaných církví přibyla Pravoslavná církev a Církev evangelická metodistická.¹¹³ Přesto se naprostá většina žáků hlásila ke katolíkům a těch, kteří se přikláněli k pravoslavným křesťanům nebo metodistům, bylo jen skutečně mizivé procento. A jak je jistě běžné a v kronice zároveň uvedeno, tak se našla i malá část těch, kteří byli ateisty, tedy bez jakéhokoliv vyznání.¹¹⁴

Z předchozích řádků bychom mohli nabýt dojmu, že období třicátých let dvacátého století bylo relativně klidné. Nicméně ne tak úplně, protože už v roce 1929 nastala Velká hospodářská krize, která negativně ovlivnila ekonomiku mnoha zemí a také zapříčinila vysokou nezaměstnanost. Ta se následně odrazila i ve školní střídankové akci, která již fungovala od roku 1913/14. Pro jasnější představu - žáci za pomoci svých rodičů ještě v roce 1929 naspořili 12.253 korun, ale stačily pouhé čtyři roky, aby finanční částka klesla na pouhých 1.217 korun. Peníze chyběly také na předplacení tolik oblíbených časopisů a právě v důsledku nepříznivých hmotných poměrů se poprvé přihodilo, že ve školním roce 1933/34 si nikdo z žáků nezažádal o časopis „Mládí“ a zájem klesal i o tolik mezi mládeží populární a často odebíraný sokolský časopis „Vzkříšení“. Svou pomoc tehdy nabídlo MŠANO, které dětem předplatilo „Mladý

¹¹⁰ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 378-379, 391, 408, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 5, 23, 47-48, 63, 76, 92.

¹¹¹ Tamtéž, s. 416.

¹¹² Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 384, 416, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 12.

¹¹³ Metodismus vznikl v 18. století za působnosti bratrů Johna a Charlese Wesleyových původně jako malá studentská skupina v Oxfordu. Později svůj vliv uplatnili i mimo univerzitu, a to zejména ve věznicích, nemocnicích a na otevřených prostranstvích. Metodistické hnutí klade důraz nejen na evangelizaci, ale také se zasazuje o sociální pomoc a odpovědnost. Vývoj metodismu v Československé republice se datuje až od roku 1920. Srov. SEKOT, A. *Evangelická církev metodistická*, s. 8-17, 54.

¹¹⁴ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 381, 394, 414, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 8, 25, 50, 65, 78, 94.

Svět“ a učitelům dokonce objednalo periodikum pro občanskou nauku a výchovu.¹¹⁵

Rok 1938 nakonec přinesl změny nejen učitelům, ale rovněž i žákům, obzvláště těm, kteří pocházeli z pomezí. Ač neradi, museli opustit spolu s rodinami své domovy a odejít z pohraničního území náležejícího v té době již německému národu.¹¹⁶

5.3 Školní události

Většina aktivit se každým rokem opakovala, ale přesto bylo snahou je čas od času obměňovat. Příkladem může být celodenní výlet do nedaleké Plané, kde se žáci poprvé zúčastnili prohlídky tamějšího letiště a jeho přilehlých budov s letouny. Vstříc jim vyšel i aeroklub z Českých Budějovic, který pro ně předvedl ukázkové lety. Kromě toho byl učiteli pořádán tzv. Týden dětské knihy určený výhradně školním dětem, během kterého probíhaly zajímavé přednášky o významu dobré knihy. Převážná část pojednávala právě o výběru vhodné četby, ale také bylo upozorňováno na případnou škodlivost literárních braků. Odlehčením a zpestřením školních dní se stal i celorepublikový festival národních písní, jenž měl propagovat jejich krásu a hodnotu, které vlivem moderních hitů postupně upadaly v zapomnění. Pro tento účel nacvičili učitelé s žáky čtvrtých a pátých tříd předem vybrané české i slovenské vlastenecké písně. Tímto způsobem byly připomenuty a oživeny leckdy dávno již zapomenuté skladby.¹¹⁷

Další kulturní příležitosti přinesl rok 1932, který byl pro Rožnov významný už ze dvou důvodů. Tím prvním byly narozeniny Dr. Augusta Zátky, který se dožil 85 let. Jakožto zakladateli první české školy v obci mu bylo správou školy zasláno srdečné blahopřání s poděkováním za jeho zásluhy, kterých si škola velice vážila. Zároveň téhož roku obecná škola slavila dvacetileté jubileum své působnosti. V kronice je uvedeno, že školní slavnosti se zúčastnili zástupci čtyřiceti různých spolků a institucí včetně širší veřejnosti. Hlavním tématem, jak lze předpokládat, bylo poohlédnutí se za pohnutou minulostí a připomenutí si zásadních událostí, které výrazně přispěly k prosazení českého školství v Rožnově. O pět let později slavila další výročí nejen obecná, ale zároveň i měšťanská škola, která si připomněla deset let od svého založení.¹¹⁸

Nutno ještě uvést, že v květnu 1934 byla mezi školní správou a tělocvičnou jednotou Sokol uzavřena smlouva o pronajmutí celého přízemí sokolovny včetně jejího venkovního dvoru pro školní účely. Jedním ze záměrů byl i poslech rádiové stanice, protože rožnovská škola nedisponovala školním rozhlasem. Žáci museli do té doby docházet do sokolské tělocvičny, kam zapůjčil učitel Josef Beránek svůj rozhlasový

¹¹⁵ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 379, 392, 412, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 6, 24, 48, 64, 77, 93-94.

¹¹⁶ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 91.

¹¹⁷ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 415-416, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 65.

¹¹⁸ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 388, 399, 403, 409, 411, 414-415, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 71, 79.

přijímač. Jeho zásluhou mohla školní mládež vyslechnout aktuální dění v republice nebo i poutavé vyprávění o životě v cizích zemích. A protože rádiové vysílání bylo častokrát využíváno, tak následující roku, v listopadu 1935, byl školou a dárci zakoupen rádiový školní přijímač. Od jeho zřízení pak mohli všichni žáci pravidelně poslouchat školní rozhlas přímo ve svých učebnách.¹¹⁹

Aktivní a činní ve školním dění nebyli pouze žáci, ale také jejich učitelé. Dokladem toho může být pozvání učitele Karla Hlaváče do českého rozhlasu v Praze v rámci prezidentových oslav nebo zvolení nového starosty, kterým se stal v roce 1935 učitel Josef Beránek. V tom samém roce přišla bohužel i smutná zpráva o úmrtí Dr. Augusta Zátky. S tolik oblíbeným a uznávaným zastáncem Jihočechů se podle kroniky šla rozloučit naprostá většina žáků v doprovodu svých učitelů. K nim se přidalo kromě široké veřejnosti i obecní zastupitelstvo, dále zástupci Národní Jednoty Pošumavské, Sokola a hasičského sboru. Projevem úcty byla školní pietní slavnost zorganizována učitelským sborem, na které byly opět zdůrazněny jeho zásluhy pro zdejší obecnou školu.¹²⁰

Školní život nebyl omezen pouze na její vlastní záležitosti, ale zabýval se i událostmi veřejnými. Jednou z nich byla volba prezidenta, kterým se stal již počtvrté opět Tomáš Garrigue Masaryk. Stalo se tak 24. května 1934. Podle kroniky byly reakce většiny občanů na Masarykovo několikanásobné vítězství ve volbách nadmíru spokojené. Během doby ve své funkci se zasloužil o mnoho věcí, jednou z nich bylo uspořádání tzv. mléčné akce pro děti nezaměstnaných rodičů, která probíhala i na rožnovské škole. Záměrem bylo poskytnout co největší podporu v jejich tíživé situaci. Už z názvu lze odvodit, že se jednalo převážně o výdej mléka a mléčných výrobků. Nabídnutá pomoc měla zaručeně veliký ohlas, ale podobná posila již pod záštitou drahého „tatička Masaryka“ neproběhla, neboť roku 1935 na svůj úřad abdikoval. Jeho nástupcem se stal bývalý ministr zahraničních záležitostí Edvard Beneš. Po svém odstoupení žil T. G. Masaryk už jen pouhé dva roky, pak zemřel na svém sídle v Lánech. Kronikář píše: *„Zpráva z Lán o úmrtí prezidenta Osvoboditele hluboko zasáhla do našeho denního života. Masaryk fyzicky nám odešel, fyzicky dobojoval veliký životní zápas. Jeho dílo však bude po všechny časy žít a bude pevným kvádrem v dějinách našeho státu. Tělo odešlo, ale duch žije mezi námi a bude strážít svěřený nám odkaz – svobodný stát.“*¹²¹ Se životy prezidentů po roce 1918 byli seznámeni i žáci, a to prostřednictvím výstavy, která byla věnována jejich zásluhám a snahám nadále udržet

¹¹⁹ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 397, 416, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 17, 50, 69.

¹²⁰ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 26, 33-34, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 398, 411.

¹²¹ SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 73.

svobodný, samostatný stát.¹²²

V předchozích odstavcích jsme se dozvěděli, že v obci probíhala humanitární pomoc pod názvem Mléčná akce. Protože se dočkala značného úspěchu, bylo v Rožnově obecním zastupitelstvem, místními spolky a politickými organizacemi schváleno zřízení výboru Demokracie dětem. Ten měl sloužit zvláště dětem, jejichž rodiče se nacházeli, v důsledku hospodářské krize a stále se zvyšující nezaměstnanosti, v hmotné nouzi. A právě zásluhou nově vzniklého výboru mohly probíhat, hlavně v zimním období, každoročně stravovací akce, které poskytovaly vydatné porce jídel. Jednalo se z velké části o různé druhy polévek, ale k dostání byl i chléb či samotné brambory. Nápomocné byly i tradiční vánoční nadílky. V roce 1932 se konaly najednou dokonce čtyři nadílky, a to z důvodu neutichající krize. Děti byly obdarovány užitečnými a praktickými věcmi, obzvláště svetry, kabáty a teplou obuví. Co ale samozřejmě nesmělo chybět, byly i tolik vytoužené sladkosti. Tyto humanitární činnosti byly příznačné samozřejmě pro celé období 30. let.¹²³

¹²² Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, s. 381, 415, 438-439, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 384, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 2, 10, 56, 73-74.

¹²³ Srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, s. 419, srov. SOKA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 13, 30-32, 44, 56-57, 65, 69, 83, 96-97.

6. Obecná škola v Rožnově v letech 1939-45

6.1 Učitelé

Jak již vyplývá z názvu, rokem 1939 zbyl z Československé republiky pouhý Protektorát Čechy a Morava a ani rožnovská škola neprožívala žádné klidné období, protože 1. července téhož roku nastala změna ve správě obecné školy. Dlouholetý pracovník Josef Šefrna, který jako první zastával funkci řídicího učitele, odešel na zasloužený odpočinek. Jeho záležitostmi byl pověřen Karel Hlaváč, nejstarší z učitelů, který na škole působil již od 10. listopadu 1919. Přesně o dva měsíce později bylo Polsko napadeno svými německými sousedy a to byl pouhý začátek druhé světové války. Jen o pár dní později zemřela ve věku 71 let dlouholetá a odborná učitelka dívčích ručních prací Marie Špičková, se kterou se vedení školy 8. září rozloučilo zádušní mší.¹²⁴

Ministerstvem školství a národní osvěty bylo roku 1939 povinně zřízeno rodičovské sdružení, o jehož účelu, významu, činnosti a poslání byly rodiče tamějších žáků podrobně a věcně informováni místními učiteli. Součástí každého setkání bylo řešení běžných školních záležitostí či organizace charitativních činností. V rámci pravidelných schůzek byly rodičům také připomenuty závazky ke svým dětem, které měli vždy vychovávat tak, aby pokorně projevovali úctu a respekt k Velkoněmecké říši.¹²⁵ Kronikář o tom konkrétně napsal: „*Rodičům dětí byly připomenuty všechny jejich povinnosti týkající se chování dětí k příslušníkům německé národnosti a k německým dětem, k příslušníkům říšského vojska a dodržování všech stávajících nařízení, vyplývajících z loajality každého českého člověka k Velkoněmecké říši a jejímu Vůdci.*“¹²⁶

Na rožnovské škole opět probíhala výměna učitelů. Můžeme se dočíst o nestálosti a neustálém pohybu vyučujících. Učitelský sbor se od roku založení obecné školy dále výrazně měnil. Již v předchozí kapitole jsem uvedla některé důvody, které vedly k odchodu mnohých kantorů a k jejich tolik častému střídání. Personální změny nastaly i v oblasti inspektorátu státních škol národních. Z nařízení MŠANO byl odvolán ze svého místa inspektor Josef Karel, který byl následně přeložen do Jindřichova Hradce. Jeho funkci převzal počátkem května 1939 Adolf Linha se slovy, že bude přistupovat k učitelské práci vždy poctivě a zodpovědně. Čas, který mu byl vymezen, nebyl nijak zvláště dlouhý, protože v měsíci dubnu 1942 zemřel nejspíše na mozkovou příhodu, jak bylo uvedeno ve školní kronice. V docela krátké době ztratila školní inspekce zkušeného vychovatele a zvláště inspektora. Jeho nástupcem byl tedy ustanoven

¹²⁴ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 99, 104-105.

¹²⁵ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 98, 113, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, sign. B393, s. 17, 19, 39-41.

¹²⁶ SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 41.

Jaroslav Kuba, který už dříve působil jako inspektor v Třeboni.¹²⁷

V průběhu školního roku 1939/40 byli učitelé nuceni spolupracovat na odstranění věcí, které měly co do činění s bývalou Československou republikou. Veškeré upomínky, které by snad mohly připomínat minulá léta, musely být definitivně zničeny. Podle kroniky byly nejdříve odebrány obrazy s prezidentem Tomášem Garrigueem Masarykem, Edvardem Benešem a všemi ostatními, kteří se zasloužili o vznik bývalé ČSR. Později bylo dokonce zakázáno používat slova ve významu státní nebo československý včetně státního znaku. Omezení se vztahovala i na učitelské a žákovské knihovny, z kterých se celoročně nesměly půjčovat žádné publikace. I samotná školní kronika musela být zapečetěna a uschována.¹²⁸

Na československý národ byl vyvíjen čím dál větší tlak a již v následujícím školním roce 1940/41 byla zavedena a školní správou zakoupena dvojjazyčná razítka. Kromě toho se museli všichni vyučující podrobit povinnému německému kurzu a správci škol museli navíc složit zkoušku z německého jazyka. V dalších letech byly kladeny větší nároky na znalost němčiny, a tak i ostatní učitelé museli prokázat své vědomosti písemnou, ale i ústní zkouškou. V roce 1943 bylo zároveň MŠANO rozhodnuto o vytvoření německého kroužku za účelem prohloubení znalosti gramatiky cizího jazyka. Setkání probíhala jednou měsíčně po dobu dvou hodin. Z kroniky lze vyčíst, že většina kantorů, až na nepatrné výjimky, zvládla veškeré požadavky na ně kladené. Aby nic nezůstalo náhodě, tak na plnění daných nařízení dohlížel zemský německý inspektor Leopold Leicher, později také Lorenz Lichtl. Ti byli pověřeni vykonávat kontrolu zvláště nad vyučováním německého jazyka, ale dozor prováděli také při vlastivědné nauce. Na počátku školního roku 1943/44 proběhla ještě změna v rámci klasifikace. Učitelé pak hodnotili výsledky žáků nikoli na pětistupňové, nýbrž na šestistupňové škále.¹²⁹

Ze závazků se učitelé nevymanili ani o letních prázdninách, protože roku 1943 byla zavedena tzv. pracovní povinnost, podle níž měli během letních měsíců právo pouze na 14 denní dovolenou jako ostatní veřejní zaměstnanci. Zbytek svého času museli věnovat pracovním činnostem, a to zvláště v zemědělství, na obecních, městských či okresních úřadech. Válečné období vyžadovalo zvláštní opatření, proto byl v Českých Budějovicích pro učitele národních škol uspořádán kurz protiletectvé ochrany.¹³⁰

Podle zákona o totálním nasazení veřejných zaměstnanců byli začátkem školního roku 1944/45 odvoláni ze své učitelské pozice Václav Bezděka, František Zegermacher a Jaroslav Herda, který byl po lékařské prohlídce shledán jako nezpůsobilý k výkonu

¹²⁷ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 97, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 48-49, 55.

¹²⁸ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 119.

¹²⁹ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 25-27, 57, 68, 79, 99, 103.

¹³⁰ Srov. tamtéž, s. 85, 103.

tělesné služby, a tedy propuštěn zpět do učitelské funkce. Ukončení války, které nastalo začátkem května 1945, se již nedožil učitel Josef Beránek, který byl za heydrichiády popraven, ani učitel František Fousek s kolegou Josefem Veselým, kteří zemřeli v koncentračním táboře v Osvětimi. Kromě výše zmiňovaných byly ještě zatčeny a odvedeny čtyři další učitelé, a to František Soukup, Adolf Ambrož, Jan Polánka a Antonie Pokorná, ale o jejich dalším osudu není již nic známo.¹³¹

6.2 Žáci

V květnu 1939 museli čeští žáci, ač neradi, opustit své školní učebny v německé škole, protože školní rada pro německou obecnou školu rozhodla zabrat celou budovu za účelem vyučování pouze německých dětí. Tímto nařízením nastalo okamžité vystěhování a náhradní prostory byly následně umístěny v rodinných domech. O pár měsíců později přišla opět nepříjemná zpráva, když bylo školské správě oznámeno, že od října do konce listopadu bude celá budova české školy sloužit výhradně letce německého říšského vojska. O rok později musela být škola vyklizena ze stejných důvodů znova. Pochopitelně vznikl problém, kam se školními třídami a zároveň v důsledku neustálého zvyšování počtu žáků, který již přesahoval dvě stě, bylo jistě zapotřebí nové obytné budovy, kterou na vlastní náklady postavil jistý pan František Hechtberger. Stavba byla posléze pronajata ministerstvu školství a národní osvěty. Začátkem školního roku 1942/43 byla povolena při české obecné škole šestá postupná třída. V listopadu 1942 byla ale hlavní školní budova vyklizena říšským vojskem a předána správci školy.¹³²

Na škole probíhalo nadále školní spoření, do kterého se zapojily všechny třídy obecné školy. V průběhu roku 1939/40 byla žáky našetřena částka 2 578,30 korun. V příštím školním roce byl našetřen finanční obnos v hodnotě 14 815,10 korun, což představovalo rekordní výši, která překonala i období 1929/30, ve kterém se vybralo kolem 12 000 korun. Každým následujícím rokem bylo množství našetřených peněz čím dál větší. O dalším nárůstu svědčí především léta 1942/43, kdy žákovské úspory dosahovaly úctyhodných 28 857,10 korun a mimořádného úspěchu bylo dosaženo i roku 1943/44, během něhož činila suma až neuvěřitelných 73 050,30 korun.¹³³

Německý vliv se samozřejmě uplatňoval i ve školství. Již ve školním roce 1940/41 byl na obecné škole zaveden německý jazyk jako povinný předmět, který byl vyučován od třetí třídy třikrát týdně a v dalším školním roce byla výuka němčiny povinná dokonce už i pro žáky první a druhé třídy v týdenním rozsahu čtyř hodin. Postupem

¹³¹ Srov. tamtéž, s. 131, 144-145.

¹³² Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 99, 106, 111, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 7-8, 11, 65, 71.

¹³³ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, s. 113, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 25, 83, 122.

času se hodiny věnované německému jazyku navyšovaly. Kromě toho se žáci museli učit státním říšským hymnám, jejichž znalost byla projevem úcty k německému národu. Rovněž užívání dřívějších učebnic bylo zakázáno a každé pojmenování či oznámení muselo být uvedeno v českém i německém jazyce. Vše bylo završeno nařízením o umístění obrazu Vůdce do všech školních místností.¹³⁴

Z německé strany byl nátlak i na výchovu české mládeže, která byla prováděna tzv. kuratoriem. Podle školní kroniky byla jeho činnost zahájena na rožnovské škole 30. května 1943. Cílem této mimoškolní organizace bylo záměrné působení na výchovu, dalo by se říci, i na převýchovu české mládeže ve věku od 10 do 18 let. O rok později byly v Rožnově, za přispění Okresní péče o mládež v Českých Budějovicích, založeny tzv. zemědělské útulky určené pouze pro děti zemědělců. Bylo jich využíváno převážně o letních prázdninách, během kterých probíhala většina polních prací.¹³⁵

Pracovním povinností se nevyhnuli ani žáci rožnovské školy, protože v roce 1944 se kromě vyučování věnovali i mimoškolním činnostem, které byly pro všechny bezpodmínečně závazné. Ve svém volném čase museli pravidelně vykonávat různé fyzické práce. Podle školní kroniky byli žáci povinni vypomáhat obzvláště v zemědělství a jejich účast byla rovněž vyžadována při česání chmele. Současně se také podíleli na sběru léčivých bylin a odpadových surovin.¹³⁶

Koncem února 1945 byly všechny školy v celém okrese zabráný pro válečné účely. Zároveň byly zahájeny letecké nálety, jejichž cílem bylo i město České Budějovice. Kronikář zaznamenává: „*Dvacátého čtvrtého března v poledních hodinách napadeno bylo město Budějovice. Postižena byla jižní část města od Rožnova podél trati k nádraží. Útočeno bylo ve třech vlnách. ... Ztráty na životech činily cirka 240 osob*“.¹³⁷ Naštěstí už v květnu 1945 Německo podepsalo kapitulaci, a tím druhá světová válka v Evropě oficiálně skončila.¹³⁸

6.3 Školní život ovlivněný druhou světovou válkou

Do roku 1940 probíhaly na škole běžné aktivity, o kterých byla již zmínka v předchozích kapitolách. Nicméně o rok později, začátkem ledna 1941, byly vlivem válečných událostí obsazeny veškeré hostinské sály a v dubnu téhož roku úředně zastavena činnost tělovýchovné jednoty Sokol. Tímto obsazením vznikla zároveň komplikace v pořádání nejrůznějších kulturních programů, protože většina veřejných objektů sloužila vojenským účelům. Podle školní kroniky se ale i přes nemalé obtíže

¹³⁴ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 26, 61.

¹³⁵ Srov. tamtéž, s. 79, 91.

¹³⁶ Srov. tamtéž, s. 26, 57, 91-92, 97, 121, 132.

¹³⁷ Tamtéž, s. 137

¹³⁸ Srov. tamtéž, s. 134, 137, 139.

vždy našly náhradní prostory vhodné pro realizaci školních, ale i veřejných akcí.¹³⁹

Z důležitých školních oslav, které bych ráda zmínila, byla oslava na počest zřízení Protektorátu Čech a Moravy. Každým rokem bylo žákům důsledně připomenuto významné výročí vzniku Protektorátu včetně jeho výhod pro náš národ. Jednalo se spíše o formální povinnost, která byla dle nařízení vyžadována. Výjimkou se stal rok 1942, ve kterém byl spáchán atentát na říšského protektora Reinharda Hendricha. Stalo se tak 27. května, ale smrtelnému zranění podlehl až 4. června. Po jeho smrti vyjádřil učitelský sbor včetně žáků upřímnou soustrast a naprosto odsoudil tento zločin. 14. října 1943 byl pak novým protektorem Čech a Moravy jmenován Wilhelm Frick.¹⁴⁰

Jednou z každoročních slavností byly zajisté i narozeniny prezidenta Emila Háchy, který se ujal svého úřadu už roku 1938 a vytrval v něm až do roku 1945. V rámci školních oslav byly žákům důrazně připomenuty jeho zásluhy o záchranu českého národa.¹⁴¹ Nicméně i Emil Hácha byl v postavení gratulanta. Důkazem může být telegram poslaný Adolfu Hitlerovi a v kronice zaznamenaný v podobě vlepeného útržku z novin: *„Společně s vládou Protektorátu dovoluji si přednésti Vaší Excelenci k Vaším narozeninám nejsrdečnější a nejoddanější blahopřání. Čím vážnější je doba a čím větší je nebezpečí, které ohrožuje náš světadíl, tím více prodlévají věrná srdce našeho národa na bitevních polích u německých vojáků, kteří svými životy chrání též naši domovinu proti masám nepřátel. (...) Náš národ bude i dále konati vše, co na něm jest, aby poctivou prací podporoval německého válečníka v jeho těžkém boji a aby tak pomáhal ulehčiti Vám Vaše starosti.“*¹⁴²

Ve školní kronice najdeme také vlepený tištěný článek pojednávající o idejích Adolfa Hitlera: *„V tomto boji nakonec zvítězí pravda! Pravda však je u nás! Že mne Prozřetelnost vyhlédla, abych v tak velké době směl vést německý národ, to jest mou jedinou hrdostí. Své jméno a svůj život chci bezpodmínečně spojit s jeho osudem. Nemám k Všemohoucímu žádnou jinou prosbu, než aby v budoucnosti nám požehnal právě ta, jako v minulosti a mně život popřál tak dlouho, jak dlouho toho jest v jeho očích třeba pro osudový boj německého národa. Neboť není větší slávy nad čest v těžkých dobách být vůdcem národa a tím nositelem odpovědnosti! A nemohu pociťovat žádné větší štěstí nad vědomí, že tímto národem je můj národ německý!“*¹⁴³ Stejně tak v kronice najdeme Vůdcův projev k německému národu, který vyslovil původně 21. července 1944 prostřednictvím německého rozhlasu. Tento projev je zde opět ve formě novinového výstřižku.¹⁴⁴

¹³⁹ Srov. tamtéž, s. 21.

¹⁴⁰ Srov. tamtéž, s. 42, 45-47, 93, 97, 105-109, 135.

¹⁴¹ Srov. ČORNEJ, P. *Panovníci Českých zemí*, s. 58, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 45, 61, 85, 121.

¹⁴² SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 111.

¹⁴³ Tamtéž, s. 40.

¹⁴⁴ Srov. tamtéž, s. 123-124.

Vítězným dnem se stal s konečnou platností 8. květen 1945. Ve školní kronice je konkrétně napsáno: „*První dny mírové, plné radosti, vyplněny jsou stěhováním národů. Vracejí se domů všichni, kteří pracovali v cizině, všichni zajatí, ubožáci z koncentračních táborů, příslušníci cizích armád, takže dráhy, demolované nálety, nestačí na tento úkol.*“¹⁴⁵ Do své vlasti zavítal po dlouhé době i Edvard Beneš a po svém návratu opět převzal úřad prezidenta obnovené republiky. Po skončení války proběhlo zároveň okamžité zrušení německé obecné školy v Rožnově a její budova včetně jejího vybavení byla převzata do vlastnictví české měšťanské školy.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 146.

¹⁴⁶ Srov. ČORNEJ, P. *Panovníci Českých zemí*, s. 57, 58, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, s. 147.

7. Obecná škola v Rožnově v letech 1946-53

7.1 Učitelství sbor a žáci

Někteří učitelé byli pro svůj odlišný názor a zjevnou nesympatii k nacistickému Německu během války pronásledováni a dokonce i zabiti. Jedním z nich byl bohužel už dříve zmiňovaný Josef Beránek. Pro jeho zásluhy nejen ve školství byla tělocvičnou jednotou Sokol zhotovena pamětní deska, která byla 10. června 1946 umístěna na sokolovně v Rožnově. Ve stejném měsíci téhož roku ztratila obecná škola náhlou smrtí řídicího učitele Karla Hlaváče. Správou školy byl dočasně pověřen učitel Václav Bezděka spolu s kolegou Františkem Veisem, ale s definitivní platností se ujal správy teprve Břetislav Jindra. V průběhu školního roku 1946/47 byla Antonie Pokorná jako jediná z řady učitelů vyznamenána odbojovou medailí. Za války prošla čtrnácti vězeními a osvobozena byla až v dubnu 1945 Rudou armádou.¹⁴⁷ Kronikář ji popisoval následovně: „*Pracovala k vítězství lepšího sociálního řádu, který vyzvedne dítě dělníka na vyšší stupeň společenského žebříčku.*“¹⁴⁸

Po druhé světové válce se začal v naší republice pozvolna prosazovat i vliv Sovětského svazu. Dříve tolik užívaná němčina ustoupila do pozadí a roku 1946 byla nahrazena ruským jazykem. Učitelé se stali opět účastníky povinného vzdělávacího kurzu zaměřeného samozřejmě na ruštinu, která se vyučovala na obecné škole už od čtvrtého ročníku. U výuky ještě zůstanu, protože 11. září 1946 bylo okresním školním výborem v Českých Budějovicích schváleno tzv. částečné nedílné vyučování. Tímto názvem se označovalo dopolední vyučování střídané s celodenními výukovými dny, které vycházely konkrétně na pondělí a čtvrtek. V roce 1948 byl pak uzákoněn nový školský zákon, který přinesl i změnu názvu obou rožnovských škol. Obecná se přejmenovala na národní a měšťanská na střední školu.¹⁴⁹

Kromě zmiňovaných nařízení čekalo rožnovskou školu také milé překvapení v zapojení se do projektu nazvaného Týden dětské radosti, jenž byl relativně pravidelně pořádán ministerstvem školství, zdravotnictví, sociální péče a ochrany práce. V rámci programu bylo žákům umožněno navštívit řadu průmyslových podniků v okolí. Jednalo se především o prohlídku měšťanského pivovaru v Českých Budějovicích, tužkárnu Hardtmuth nebo továrnu na sladkosti Merkur. Plány zahrnovaly i celodenní výlety či sledování filmů převážně v ruském jazyce. Vše bylo završeno obdarováním dětí americkým Červeným křížem. I u nás probíhaly podobné činnosti spojené s obdarováním potřebných. Ve školní kronice máme možnost se dočíst, že už dorost

¹⁴⁷ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, s. 198-199, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, sign. B393, nečíslováno.

¹⁴⁸ SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno.

¹⁴⁹ Srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 147, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno.

Československého červeného kříže pomáhal při živelných pohromách a rovněž podělil školní děti potravinami, oblečením a dalšími praktickými, užitečnými věcmi.¹⁵⁰

Školním rokem bohatým na události se stal nejspíše rok 1950-51. Neobvyklé už bylo jeho samotné přivítání a zahájení, které začínalo slavnostním heslem: „*Jdeme do školy učit se, budovat vlast a hájit mír.*“¹⁵¹ Předešlá slova jistě zdůrazňovala důležitost budoucí generace, která měla být učiteli vedena a vychovávána k socialistickým ideálům a neustále v žácích upevňovat zásady pro růst socialistické vlasti. Ve stejném roce byla při rožnovské škole zřízena tzv. družina mládeže, která však nebyla chápána v dnešním slova smyslu. Ve školní kronice je popisována jako zařízení pro výdej obědů. Škole se dostalo i nového tělocvičného náradí, školních lavic a stahovací tabule. Velikým přínosem bylo také zavedení telefonického spojení do ředitelny či pořízení promítacího přístroje s příslušenstvím vhodného zejména pro vyučování.¹⁵²

Slavnostní zahájení dalších školních let se neslo ve stejném duchu. Nástup do národní školy probíhal radostně a s nadšením. O tom vypovídají i následující řádky ze školní kroniky: „*Slavnostní počátek školního roku je především v našem odhodlání splnit veliké úkoly školy. Tyto úkoly stále rostou, jak to plyne z velikého rozmachu našeho budování socialismu. (...) Za socialistickou školu, za socialistickou výchovu.*“¹⁵³ Oslavy se týkaly i jiných věcí. Mohla bych uvést mezinárodní den dětí, neboli MDD. Tomuto dni věnovala rožnovská škola větší pozornost teprve v roce 1951-52. Kronikář se také rozepsal o předem připraveném programu a četných vystoupeních určených výhradně dětskému publiku. V roce 1953 nastaly pro školu jisté změny, které spočívaly v zavedení povinné osmileté střední školy pro mládež od 6 do 14 let. Národní škola byla sloučena se střední a byl tak vytvořen nový typ školy. Kromě této vznikla i jedenáctiletá střední škola, jejíž poslední tři postupné ročníky byly výběrové, tedy závislé pouze na vlastním uvážení.¹⁵⁴

7.2 Škola a politika

Ve školním roce 1946-47 se měšťanská škola rozhodla spolu s obecní školou uspořádat vzpomínkovou slavnost na oběti druhé světové války. Při této příležitosti byla zhotovena a následně v přízemí hlavní školní budovy umístěna pamětní deska se jmény všech umučených rožnovských občanů. Poválečná československá společnost si nadále připomínala osudy těch, kteří se zachovali statečně a nebáli se svůj život položit za národ, ale rovněž se vyznačovala i vřelou náklonností k Sovětskému svazu. Důvodem

¹⁵⁰ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno.

¹⁵¹ Tamtéž, nečíslováno.

¹⁵² Srov. tamtéž, nečíslováno.

¹⁵³ Tamtéž, s. nečíslováno.

¹⁵⁴ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno, srov. SokA České Budějovice, *Kronika měšťanské školy Rožnov 1945-1959*, sign. B 394, nečíslováno.

takovéto přízně byla zajisté i vděčnost Rudé armádě, jež svým zásahem přispěla k ukončení války a nastolení míru. O obdivu k Sovětskému svazu vypovídají i četné záznamy ze školní kroniky, neboť se uvádí, že žáci obecné školy slavili spolu s učiteli každoročně den jeho vítězství nad nacismem. Další neméně významná událost, která se dotýkala našich „osvoboditelů“, byla taktéž každoroční oslava Velké říjnové revoluce, díky níž následovalo rozšíření komunismu do podstatné části světa. V roce 1946 proběhly volby, komunisté se stali nejsilnější stranou v republice. V témže roce zároveň proběhla i volba prezidenta, kterým se opět stal Edvard Beneš. Z předchozích voleb byla pak sestavena nová vláda, jejímž premiérem se stal Klement Gottwald. Ten následně vyhlásil tzv. Budovatelský vládní program, nazvaný též jako dvouletka pro léta 1947-1948. Dvouletý hospodářský plán v sobě zahrnoval činnosti na obnovu poválečného Československa.¹⁵⁵ Ve školní kronice je uvedeno: „*My, lid český a slovenský, z celého svého srdce a v nerozlučné jednotě slibujeme v této dějinné chvíli poctivou práci, věrně, ukázněně a ze všech mravních i fyzických svých sil, splnit s láskou a každý na svém místě, vznešený příkaz velikého budovatelského plánu, daného nám milovanou otčinou. (...) My, lid český a slovenský, proměníme dvouletý plán v čin!*“¹⁵⁶

Politické události nabraly většího spádu teprve v únoru 1948, a to demisí demokratických ministrů. Stalo se tak 20. února. Jelikož prezident republiky demisi přijal, umožnil komunistům nastolit v Československu totalitní režim. Edvard Beneš začátkem června po svém rozhodnutí učinil ještě další, a to svou abdikaci na úřad prezidenta. O tři měsíce později však zemřel. Do čela republiky byl 14. června 1948 zvolen Národním shromážděním předseda KSČ Klement Gottwald, který poté vyhlásil pro rok 1949-1953 pětiletý hospodářský plán¹⁵⁷. Ve školní kronice je dokonce vlepený článek, pojednávající o proslovu prezidenta k zahájení tzv. pětiletky. „*Pětiletý plán je plánem výstavby a přestavby našeho hospodářství. Musíme naše hospodářství budovat tak, aby co nejlépe sloužilo našim dnešním potřebám, především zvýšení životní úrovně všech vrstev pracujícího lidu měst i venkova. Splnění pětiletého plánu je proto nyní naším hlavním úkolem na cestě k blahobytu lidu, na cestě k socialismu. Z toho vyplývá pro nás všechno heslo: Všichni svorně, jako jeden muž, do práce na splnění pětiletého*

¹⁵⁵ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 103-104, srov. REIMAN, M. *Ruská revoluce*, s. 273, 280-281, srov. RATAJ, J.; HOUDA, P. *Československo v proměnách komunistického režimu*, s. 47-49, srov. ČORNEJ, P. *Panovníci Českých zemí*, s. 59.

¹⁵⁶ Autor kroniky se odkazoval na novinové výstřižky, SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno.

¹⁵⁷ Srov. SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 159-163, srov. SokA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 130, 132, 134, 136, srov. ČORNEJ, P. *Panovníci Českých zemí*, s. 59, srov. RATAJ; HOUDA, *Československo v proměnách komunistického režimu*, s. 55-60, srov. PERNES, J. *Krise komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*, s. 25, 36, 41.

*plánu! Vše pro zdar naší první československé pětiletky!*¹⁵⁸

Po roce 1948 se školní kronika zmiňuje o stále se opakujících školních oslavách na počest státníků. Jednalo se především o narozeniny prezidenta Gottwalda, ale kromě něho si škola připomínala i J. V. Stalina. Dokonce vedení školy ve školním roce 1949-50 uspořádalo mezi žáky podpisovou akci k jeho blízcím se narozeninám. Toto gesto mělo posílit přátelství mezi naší republikou a SSSR. V tak významný den byla pak většina předmětů zaměřena na podrobnější výklad o Sovětském svazu. Další neméně významnou osobností, která se mládeži pravidelně připomínala, byl i V. I. Lenin. Autor školní kroniky se o něm vyjádřil jako o mimořádném mysliteli a vůdci Sovětského svazu, který znamenitě předpověděl další běh dějin. Za zmínku stojí jistě uvést i oslavy prvního máje, jež byly samozřejmě slaveny i v předchozích letech, ale s tím rozdílem, že za doby komunistů nabyly většího významu. Tento významný den si připomněla i rožnovská škola účastí na májových oslavách. Kronikář napsal: „*První máj je velkým mezinárodním svátkem dělnické třídy.*“¹⁵⁹

Jisté obměny a zvraty nastaly až v roce 1953, který bývá většinou spojován s oficiálním ukončením pětiletky, ale v publikaci od Jiřího Pernese se můžeme dočíst, že pětiletý plán se potýkal již od samého začátku s obtížemi předem stanovené požadavky splnit a že už v roce 1950 došlo k jeho postupnému rozkladu. Nicméně nejen tyto záležitosti souvisely s výše uvedeným rokem, neboť v roce 1953 v měsíci březnu zemřel Stalin a o pár dnů později ho následoval prezident Klement Gottwald. Tato situace je v kronice popisována jako velká tragédie a nenahraditelná ztráta pro náš národ. Přišla logicky další volba prezidenta uskutečněná 21. března 1953. Stal se jím Antonín Zápotocký a s ním přišla i měnová reforma, jež byla doprovázena nespokojeností občanů a četnými demonstracemi po celé republice.¹⁶⁰

¹⁵⁸ SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno.

¹⁵⁹ Tamtéž, nečíslováno.

¹⁶⁰ SokA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, nečíslováno, srov. SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, s. 241-245, srov. PERNES. *Krise komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*, s. 86-94, srov. ČORNEJ. *Panovníci Českých zemí*, s. 59-60.

Závěr

Záměrem mé bakalářské práce bylo seznámit čtenáře dějinami české obecné školy v letech 1912 až 1953.

Kvůli uvedení do tématu jsem blíže představila historii obce i dějiny místního školství, a to nejen do roku 1912, ale také i historii německé školy, která existovala vedle české školy do konce druhé světové války.

Ukázala jsem, že rok 1912 nebyl zvolen náhodou, protože v něm došlo ke stavbě nejprve soukromé a později veřejné české školy.

Struktura mé práce byla chronologická, s vnitřním tematickým členěním jednotlivých kapitol. V nich jsem se soustředila především na život v této škole, na osudy rožnovských učitelů i jejich svěřenců, popsala jsem školní i mimotřídní aktivity žáků, jakými byly především školní výlety či zajímavé exkurze.

Mezi učiteli rožnovské školy jsem objevila řadu významných osobností. Za zmínku určitě stojí postava Josefa Beránka. Nevykonával funkci pouze učitele, ale také zastával úřad starosty obce. V současnosti je jeho pamětní deska umístěna na budově tělocvičny místního spolku Sokola v Rožnově. Mezi žáky školy se prozatím nedala identifikovat žádná výrazná osobnost.

Jak jsem již psala v úvodu, největším zdrojem informací mi byly školní kroniky. K jejich cti musím říci, že byly dosti přehledné, po stranách jsem našla jisté nadpisy nebo poznámky, které vystihovaly obsah příslušných odstavců. Zápisy kronikářů se zaměřovaly nejen na učitelský sbor, ale rovněž na prospěch, docházku, zdravotní stav nebo náboženské vyznání žáků. Další údaje se pak týkaly školních oslav či se zabývaly popisem politických událostí, jež byly v kronikách dokreslovány vlepenými útržky z novin.

Pokud si všimneme způsobu, jakým kronika popisuje skutečnost, můžeme učinit závěr, že autoři byli často alespoň vnějškově loajální ke státní moci, což se následně projevovalo i ve způsobu, jakým byli formováni žáci ve škole. Žáci byli nejprve učiteli vedeni k úctě k habsburské dynastii, což už bylo zřejmé z jejich každoroční účasti na bohoslužbách za panovníky monarchie. Po rozpadu Rakousko-Uherska přichází zlom v historii českého národa, neboť vznikla samostatná Československá republika. Státním obratem zmizela veškerá pocta k předešlému vládnoucímu rodu a náhle bylo veškeré uznání směřováno k „tatičku“ Masarykovi, který se stal středem dění i chvály. Obdiv, jenž náležel prezidentu republiky, byl vystřídán další dějinnou událostí, která nastala roku 1939 zřízením Protektorátu Čech a Moravy. I v tomto období se škola nevyhnula oslavám, jejichž prostřednictvím si žáci a učitelé připomínali významná výročí svázaná s nacistickým Německem. Školní kroniky z této doby ukazují, že nacistický režim vyvíjel na lidi velký nátlak, což se projevilo i ve zmiňované autocenzuře autorů. Po

osvobození se krátce projevila možnost psát naprosto volně, ta však skončila velmi brzy s nástupem komunistické totality. Ze stránek kronik je patrné, že žáci měli být vedeni k tzv. budování socialistické vlasti, učitelé žáky směřovali k uskutečňování socialistických ideálů.

Jsem si dobře vědoma toho, že vybrané téma jsem zpracovala pouze z jednoho úhlu pohledu. Právě studiem dobových pramenů jsem si uvědomila, že se pro budoucí zkoumání nabízí množství dalších témat. Zejména jsou to dějiny „sesterské“ německé školy, dále pak také dějiny školství po roce 1953.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literatura

- BOROVÍČKA, M. KAŠE, J. KUČERA, a kol. P. *Velké dějiny zemí koruny české 1890-1918*, Praha a Litomyšl: Paseka, 2013. ISBN 978-80-7432-293-8.
- ČORNEJ, P. *Panovníci Českých zemí*, 4. opravené vydání, Praha: Fragment, 1997. ISBN 80-7200-087-X.
- Encyklopedie Českých Budějovic*. České Budějovice: Statutární město České Budějovice – Nebe s.r.o., 2. rozšířené vydání, 2006. ISBN 80-239-6706-1.
- JINDRA, Z. JAKUBEC, I. a kol. *Hospodářský vzestup českých zemí od poloviny 18. století do konce monarchie*, Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2945-2.
- KOLEKTIV AUTORŮ, *Druhá světová válka 1939-1945*, Praha: Naše vojsko, 2015. ISBN 978-80-206-1564-0.
- KOVÁŘ, D. *Československo II. Pravý břeh Vltavy*. České Budějovice: Veduta, 2008. ISBN 978-80-86829-41-8.
- KOVÁŘ, D. *Příběhy budějovických pomníků*, Borovany: Jelmo, 2000. ISBN neuváděno.
- KUČA, K. *Města a městečka v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-13-3.
- KVAČEK, R. *První světová válka a česká otázka*, II. přepracované a rozšířené vydání, Praha: Triton 2013. ISBN 978-80-7387-635-7.
- MICHLOVÁ, M. *Byli jsme a budeme aneb česká každodennost 1914-1918*, 6. svazek, Řitka: Čas, 2013. ISBN 978-80-7475-024-3.
- PERNES, J. *Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*, Brno: Centrum pro studium demokratické a kultury (CDK), 2008. ISBN 978-80-7325-154-3.
- RATAJ, J. HOUDA, P. *Československo v proměnách komunistického režimu*, Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1696-7.
- REIMAN, M. *ruská revoluce*, Praha: Naše vojsko, 1967. ISBN neuváděno.
- SEKOT, A. *Evangelická církev metodistická*, Praha: Socialistická akademie ČSSR, 1981. ISBN neuváděno.
- SHAW, A. *II. Světová válka den po dni*, Praha: Naše vojsko, 2007. ISBN 80-206-0732-3.

- STRNAD, R. *Padesát let odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích: 1884-1934*, nákladem místního odboru Národní jednoty pošumavské v Českých Budějovicích, 1934. ISBN neuvedeno.
- STRNAD, R. *Dr. A. Zátka*, České Budějovice: Nákladem odboru Národní Jednoty Pošumavské, 1927. ISBN neuvedeno.
- SVOBODA, J. F. *Jihočeské menšiny*. Jednota státních učitelů župy českobudějovické, 1925. ISBN neuvedeno.
- ŠEDIVÝ, I. *Za Československou republiku 1914-1918*, vyd. 2, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993. ISBN 80-04-26310-0.
- ŠEDIVÝ, I. *Češi, české země a velká válka 1914-1918*, Praha: NLS 2001. ISBN 80-7106-274-X.
- ŠNEJDÁREK, A. *Druhá světová válka*, II. přepracované vydání, Praha: Naše vojsko, 1963. ISBN neuvedeno.
- WARNER, P. *První světová válka*, Ostrava: Oldag 1997. ISBN 80-85954-28-1.

Prameny

- SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1918-1937*, sign. B391/1.
- SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1938-1945*, sign. B391/3.
- SOkA České Budějovice, *Kronika obce Rožnov 1945-1959*, sign. B392/2,
- SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov (1897) 1912-1933*, sign. B393.
- SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1933-40*, sign. B393.
- SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1940-45*, sign. B393.
- SOkA České Budějovice, *Kronika obecní školy Rožnov 1945-53*, sign. B393,
nečíslováno.
- SOkA České Budějovice, *Kronika měšťanské školy Rožnov 1945-1959*, sign. B 394,
nečíslováno

ABSTRAKT

ŠTIKOVÁ, J. *Česká obecná škola v Rožnově v letech 1912-1953. České Budějovice 2016.* Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologických věd. Vedoucí práce Doc. ThDr. Rudolf Svoboda, Th.D.

Klíčová slova: Rožnov, školství, obecná škola, učitelé, žáci, školní a mimotřídní aktivity.

Cílem této bakalářské práce je seznámit čtenáře s historií české obecné školy v Rožnově v letech 1912-1953. Pro dosažení tohoto cíle jsme využili zejména místních školních kronik, které jsme zkoumali pomocí obsahové analýzy a komparativní metody. Práce se soustřeďuje na popis života v této škole, osudy rožnovských učitelů i žáků, školní i mimoškolní aktivity, a to vše v kontextu tehdejších historických událostí. V rožnovské škole najdeme několik výrazných učitelských osobností. Limitem, kterého jsem si vědoma je, že vybrané téma bylo zpracováno pouze z jednoho úhlu pohledu. Ze způsobu, jakým kroniky popisují skutečnost, můžeme učinit závěr, že autoři byli často alespoň vnějškově loajální ke státní moci, což se následně projevovalo i ve způsobu, jakým byli formováni žáci ve škole.

ABSTRACT

Czech Primary School in Rožnov during years 1912-1953. České Budějovice 2016.

Keywords: Rožnov, education, primary school, teachers, pupils, school and extra-curricular activities.

The target of this bachelor thesis is to apprise readers with history of Czech Primary School in Rožnov during years 1912-1953. To achieve this target, we especially used local school chronicles, which we have researched using content analysis and comparative method. The work focuses on description of the school life, fates of teachers and pupils in Rožnov, school and extra-curricular activities and all this in context of historical events of that time. We can find several significant teachers' personalities at Rožnov school. The limit that I'm aware is, that the chosen theme is processed from only one point of view. According to the way, which the chronicles describe reality, we can make a conclusion, that the authors were at least outwardly loyal to the state power and this consequently manifested in the way that pupils were formed at school.